

Mavi Sürgün

Aylık Edebiyat Kültür ve Sanat Dergisi

YIL:1

SAYI:3

MART 2026

ISSN: 1306-5777

YAHU ANLADIK! PASTIRMA SUCUK
MANTI!... AMMA KUTSAL KİTABİMİZ
NE DİYOR? ANLATABİLİYORMUYUM
MESELA MAVİ SÜRGÜN OKUDUNUZ MU?

MAVİ SÜRGÜN DERGİSİ

Mart 2026 – 3.Sayı

İmtiyaz Sahibi
Hasan GÜRPINAR

Editör
Nurhal KUMSUZ

Genel Koordinatör
Dr. Ayhan KUŞÇULU

Yayın Kurulu Üyeleri

Ahmet Duran AKKUŞ, Murtaza EKİCİ, Duran TAMER, Ergün BİLGİ

Danışma Kurulu

Şuayip DURMUŞ, Ahmet Yavuz YETİM, Ali PEKER, Öngün YILDIRIM

Sanat Kurulu

Dursun BERKOK, Ahmet AYDEMİR, Elif GÜRPINAR, Resul TUNÇ

Kapak Tasarımı
Hasan GÜRPINAR

Sayfa Tasarımı ve Düzenleme
Dr. Ayhan KUŞÇULU

Görsel İletişim Koordinatörü
Hüseyin GÜRPINAR

ISSN: 1306-5777

Basım Tarihi: Mart 2026

Aylık Dergi – Sayfa Sayısı: 36

www.mavisurgun.com

YASAL SORUMLULUK BİLDİRGESİ

Dergiye yazı gönderen yazarlar aşağıdaki hususları kabul ve taahhüt eder:
Gönderilen yazıların yazarın kendi özgün eseri olduğunu ve üçüncü kişilerin telif haklarını ihlal etmediğini taahhüt eder.

Alıntı yapılan kaynaklar açıkça belirtilir ve ilgili mevzuata uygun şekilde kullanılır.

Yazının içeriğinden doğabilecek her türlü hukuki, cezai ve mali sorumluluk yazara aittir.

Dergi, yazarın beyan ve görüşlerinden sorumlu tutulamaz. Yazar, gönderdiği yazının dergi tarafından basılı ve dijital ortamda yayımlanmasına izin verir.

Dergi, yazıyı yayımlayıp yayımlamama konusunda takdir yetkisine sahiptir.

Yazılar; hakaret, ayrımcılık, nefret söylemi, şiddet çağrısı veya yasa dışı içerik barındıramaz.

Bu tür içeriklerin sorumluluğu tamamen yazara aittir.

Yazıdan doğabilecek her türlü hukuki ihtilaf, yazarın sorumluluğundadır.

Dergi, bu ihtilaflardan dolayı hiçbir şekilde sorumlu tutulamaz.

İÇİNDEKİLER

<i>Editörden</i>	2
<i>Tarihin İçinde “Rusya-Ukrayna Savaşı” Gerçeğinde Moskova Knezliği ve Kiev Knezliği</i>Prof.Dr.Beyhan ASMA	3
<i>Haiku: Japon Şiirinde Doğanın Dili</i>	Ayhan KUŞÇULU 5
<i>İstiklâl Marşı'nın Edebî ve Ebedî Mânâsı</i>	Oğuzcan AYKUT 7
<i>Duy Beni Canım</i>	Doğan KAYA 8
<i>Ben Yokum</i>	Duran TAMER 9
<i>Dost Bahçesinden Portreler</i>	Nurkal KUMSUZ 10
<i>Bu Dem</i>	Ahmet Yavuz YETİM 13
<i>Yaşanmışlıklar Bağlamında Samiha Ayverdi'nin “Bağ Bozumu”</i>	Sait ÖZER 13
<i>Bana Döndüğün Günü</i>	Halit BELGELİ 16
<i>Edebî Eserlerde Çanakale</i>	Cüneyt YILMAZ 17
<i>Mehmet'im</i>	Mustafa Ferit YILDIZ 19
<i>Ses</i>	Ergün BİLGİ 20
<i>Heybemden Taşanlar</i>	Şuayip DURMUŞ 21
<i>Dünya Utansın</i>	Alaeddin İKİCAN 22
<i>Sevda</i>	Recai KÜLLÜ 22
<i>Nevrûz Bayramı</i>	Rahmi ŞİRVAN 23
<i>Eski Ramazanlar</i>	Ozan ERBABI 24
<i>Üç Kapı, Üç Rubai</i>	Serdar SAVAŞ 25
<i>Uyumak İstiyorum</i>	Ahmet Duran AKKUŞ 26
<i>Ne Deyim</i>	Murtaza EKİCİ 27
<i>Kapadokya'nın Sessiz Tanığı</i>	Dursun BERKOK 28
<i>Nasreddin Hoca</i>	Hasan GÜRPINAR 29
<i>Eşşekçe</i>	Hasan GÜRPINAR 31

EDİTÖRDEN

Sevgili Okurlar ve Değerli Sanat Dostları,

Millî ve evrensel bir ufku rehber edinen Mavi Sürgün Dergisi, zamanın edebî nabzını tutarak üstlendiği tarihi sorumluluğu hakkıyla taşıma gayretindedir.

Günümüz insanı, büyük imkânlarla rağmen derin bir anlam yoksunluğu ile karşı karşıyadır. Güç kazanmak, daha fazla para elde etmek, iyi bir konuma ulaşmak ve konforu artırmak gibi hedefler, hayatın merkezine yerleşmiş; iyi, güzel ve doğru olan çoğu değeri gölgede bırakmıştır. Tutkuların ve hızın hâkim olduğu bu çağda, insan içindeki eksiklik duygusunu bastırmaya çalışırken farkında olmadan sosyal dokuda onarılması güç yaralar açmaktadır.

Okuma, yazma ve dinleme kültüründeki zayıflama, bu yaraların en belirgin sebeplerindedir. Sürekli okuyan, okuduğunu sorgulayan ve tartışan kalabalıklar giderek azalmaktadır. Konuşmalar çoğu zaman “söyleyip geçmekten” ibaret; sosyal medya ise gürültü ile suskunluk arasında savrulan bir alan hâline gelmiştir. Derinlikten uzak bu iletişim biçimi, düşüncenin ve estetik duyarlılığın zayıflamasına yol açmaktadır. Oysa toplumun geleceği için hayati önem taşıyan edebî kaynaklar, insanı hem kendisiyle hem de dünyayla yeniden buluşturacak en güçlü imkânlardan biridir. Bu kaynakların günlük hayatta daha etkin bir dolaşıma girmesi, çağın hızına kapılmadan nitelikli üretim ve paylaşımın sürdürülmesi gerekmektedir.

Bu doğrultuda attığımız her yeni adımın, dünden yarına kurulan o büyük köprüde kalıcı izler bırakmasını diliyoruz. Bütün çabamız ve heyecanımız, bu arzunun gerçeğe dönüşmesi uğrunadır.

Biz üzerimize düşen sorumlulukla üçüncü adımımızı attık.

Yeni sayımız; zengin içeriği ve gündeme dokunan usta kalemlerin katkısıyla yine dopdolu. Ayrıca Mart sayımızda değerli dostumuz, şair, yazar ve sanatçı Adnan Büyükbaş özel sayısı da yayında.

Sizlerin desteğiyle daha büyük adımlar atmaya, daha geniş ufuklara yürümeye devam edeceğiz.

Sanatçılarıyla konuşulan, eserleriyle yarına kalan ve edebiyatı hayatın merkezinde tutan bir toplum olma umuduyla...

TARİHİN İÇİNDE “RUSYA-UKRAYNA SAVAŞI” GERÇEĞİNDE MOSKOVA KNEZLİĞİ VE KİEV KNEZLİĞİ

Prof. Dr. Beyhan ASMA

Rusya'nın daha önce Gürcistan ve Suriye'de yaptığı gibi son olarak Ukrayna'da yürüttüğü operasyonlar, tarih boyunca nüfuz etmeye çalıştığı siyasi coğrafya bağlamında ele alındığında anlamlı bir nedensellik zeminine oturmaktadır. Coğrafya, dış politika yapımında etkili bir yapısal faktördür. İdare edilen toprakların konumu, aktörün küresel siyasetteki pozisyonu açısından belirleyicidir. Geçmişte uluslararası statükonun inşa süreçlerinde büyük güçlerin coğrafyayı düzenleme şekilleri, bu iddiayı destekleyecek niteliktedir. Bu alanda eser veren teorisyenler, coğrafyanın devletlerin savaşma kabiliyetini olumlu ya da olumsuz yönde etkilediği üzerinde durmaktadır. Doğal tampon olma özelliği taşıyan; mal, enerji, asker transferini olanaklı kılacak bölgeler, dar geçitler ve boğazlar, liman yapımına elverişli kıyı bölgeleri tarih boyunca büyük güçlerin hedefleri arasında yer aldı. Uluslararası sistemin dönüm noktalarında ortaya çıkan statüko örneklerinde büyük güçlerin motivasyonları hep aynı yöneydi: Çıkarlarını maksimize ederken, coğrafyayı bu amaca uygun şekilde dizayn etmek. Soğuk Savaş sonrası yaşadığı travmaları geride bırakan Rusya, Putin döneminde ekonomik ve siyasi yönden toparlandı ve tarihsel iddialarla temellendirilen yayılmacı büyük stratejisine yeniden odaklandı. “Çarlık Rusyası” nı referans alan Putin, Kırım dahil olmak üzere o dönemde hakim olunan bölgeleri, *Rusya'nın tarihsel toprakları* olarak adlandırdı. Rusya liderinin romantik söyleminin eşlik ettiği çatışma ve gerilim, Rusya'nın tarih boyunca hedeflediği Akdeniz, Kafkaslar, Doğu Avrupa ve Balkanlara yönelik maksimalist politikalarının doğal bir sonucudur. Değişken ittifak yapıları içerisinde bu coğrafyalarda var olmayı sürdürmek ya da ilk fırsatta yeniden var olmak, Rusya'nın en fazla tecrübe ettiği dış politika pratiğidir. Rusya'yı buna zorlayan, ilk bakışta istila edilmesi güç ve bu açıdan avantajlı olarak görünse de nihayetinde küresel bir imparatorluğa dönüşme yolunda ABD ve İngiltere gibi rakiplerine nazaran dış dünyaya açılmasına engel olabilecek dezavantajlı coğrafyasıdır. Öte yandan dönem fark etmeksizin ileri düzeydeki tehdit algısının sonucunda, diğer aktörlerin çevreleme örneğinde olduğu gibi Rusya'yı söz konusu sınırlı coğrafyada tutma siyaseti, buraların bir çatışma bölgesine dönüşmesinde etkilidir. Bugün Ukrayna olarak bilinen topraklar Kiev Knezliği(Prensliği) döneminden bu yana sürekli olarak bölgesel ve küresel ölçekli hesaplaşmalara sahne oldu. Ukrayna ile Rusya arasında yaşanan savaşın arka planında iki merkez arasında tarihin derinliklerine dayanan ve görünüşte daha yerel bir kök tartışması yer almaktadır. Ancak bu tartışmalar bütün Slav coğrafyasına yayıldığında Rusya adına kayda değer bir coğrafyanın kontrol ve meşruiyet aracına dönüşebildi. Rus tarih yazımında Kiev ve Moskova üzerinden yüzyıllardır süregelen kuruluş tartışmaları, bölgede Ukrayna ile Rusya arasında üstü kapalı bir tarihsel rekabeti beraberinde getirdi. Söz konusu tartışma *Knezlik*, *Çarlık* ve *Sosyalizm* döneminde Rusya'nın stratejik kültüründe Ukrayna'nın Rusya'nın parçası olduğu inancını besledi ve Rusya'nın güçlü olduğu anlarda dış politika pratiklerine doğrudan yansdı. Bu dış politika hedefi doğrultusunda rejim fark etmeksizin Rus idarecilerin birçoğu Panslavizm'i siyasal söylemlerinin merkezine yerleştirdi. Küresel güçlerin müdahalesiyle eş güdümlü olarak ilerleyen Kiev ve Moskova'daki Rus toplumlarının kiliseler ve kimlikler üzerinden karşılıklı meydan okumaları, Çarlık döneminden bugüne Rusya'yı yöneten liderlerin hep gündeminde yer aldı. Putin'in Ukrayna'da ayrılıkçıların sözde yönetimini tanıdığı konuşmasında, Rus ve Ortodoks vurgusu yapması ve Ukrayna'yı tarihsel Rusya'nın bir parçası olarak tanımlaması böyle bir motivasyonun dışa yansımadır. Rus tarih yazımında 'Kiev Rusu', Rusya menşeli kabul edilse de Kiev Knezliği'nin XI. yüzyıl sonrasında dağılmasının ardından dağınık feodal yapıya dönüşen Rus siyasi birliğinin, Moskova Knezliği'nin devamı olan Çarlık Rusyası tarafından sağlandığı görüşü ağır basar. Bu süreçte (Polonya) Lehistan ve Osmanlılarla mücadele eden Rusya, özellikle Osmanlı hakimiyetinin zayıflamasının ardından II. Katherina döneminde Ukrayna ile tek çatı altında birleşti. Benzer durum Çarlık Rusyasının antitezi görünümünde olan Sovyetler döneminde devam etti. Birinci Dünya Savaşı ertesinde kısa süreli bir bölünme yaşasa da Ukrayna, İkinci Dünya Savaşı sonrasında yeniden Rusya'nın hakimiyetine girdi. Josef Stalin'in tarım politikaları üzerinden yürüttüğü merkezileştirme siyasetine en büyük muhalefetin Ukrayna köylülerinden gelmesi ve merkezin buna gösterdiği şiddetli tepki, taraflar arasındaki köklü rekabetin bir başka yansıması oldu.

Rusya'nın bölge üzerindeki tarihsel iddiaları ve nüfuz politikaları karşısında Batılı aktörler, güvenlik siyasetinin bir sonucu olarak Ukrayna'yı sürekli olarak Rusya'dan ayrı bir bölge olarak değerlendirdi. Nihai hedef Ukrayna'nın Rusya'nın bir parçası olmasını önlemektir. Doğu-Batı, Kuzey-Güney istikametinde önemli bir geçiş noktası olan Ukrayna tıpkı Polonya gibi karşılıklı olarak Avrupa'nın ve Rusya'nın güvenliği açısından kritiktir.

Rusya'yı Avrupa'dan uzak tutmayı amaçlayan İngiltere, Almanya ve Fransa gibi büyük batılı güçler açısından istikamet üzerinde yer alan Ukrayna ve Polonya hayati öneme sahiptir. Rusya açısından ise batı sınırları doğuya göre dış saldırılara ve kültürel meydan okumalara daha açık olduğu için güvenlik siyasetinde daha önemli yer tutmaktadır. Polonya üzerinden Moskova'ya ulaşan Napolyon Bonapart ve Ukrayna üzerinden Rusya'ya ağır bir darbe vuran Adolf Hitler'in Barbarossa Harekatı diğer yandan Rusya'nın "Avrupa'nın jandarması" rolünü üstlendiği dönemdeki üstünlüğü ve güç dengesinin bozulduğu anlarda buralardan batıya doğru gerçekleştirdiği operasyonlar, karşılıklı tehdit algısını sürekli besledi. Osmanlı İmparatorluğu da reel politığın bir gereği olarak Ukrayna'yı Rusya'dan ayrı olarak tanımladı. Rusya ile Osmanlılar arasında Slavların yaşadığı coğrafyanın tümünde ve Karadeniz'de yaşanan güç mücadelesinde bugünkü Ukrayna toprakları kilit öneme sahipti. Diğer yandan Batılı güçler ve Osmanlılar açısından Karadeniz'de Rusya'dan kaynaklanan tehdit algısı ilgili tarafların dış politika yapımında neredeyse en etkili bağımsız değişkendi. Karadeniz'e hakim olmak isteyen bir güç mutlak surette Kırım'ın da dahil olduğu bugünkü Ukrayna topraklarını kontrol etmek durumundadır. Fatih Sultan Mehmet döneminden başlamak kaydıyla Karadeniz'i kontrol etmek isteyen Osmanlılar, Kırım'ın kendi güvenlikleri açısından hayati önemini kavramışlardı. Kuzeyden, Karadeniz'den İstanbul'a yönelecek herhangi bir dış tehdidin organizasyon merkezi doğal ve güvenli limanlara sahip Kırım'dır. Moskova Knezliği döneminden itibaren Ruslar uzun süre Karadeniz'de bir liman elde etmek için Osmanlı İmparatorluğu ile mücadele etti. Bu tarihi dönem ünlü Rus romancı Lev Nikolayeviç Tolstoy tarafından "Sivastopol Hikayeleri" nde anlatılır. Tolstoy'un Kırım Savaşında gördüklerini ve yaşadıklarını hikayeleştirdiği gençlik dönemi eseridir. Kırım Savaşındaki en önemli noktalarından biri olan Sivastopol limanına Tolstoy genç bir topçu astsubayı olarak gelmiş ve savaş hakkındaki düşüncelerini şekillendiren bu cephede aynı zamanda entelektüel bir yazar olarak savaşın acımasız insani boyutunu, cephenin gerisinde yaşanan tüm kanlı acılarını, çıkar çatışmalarını genç bir savaş muhabirinin soğukkanlılığı ile tasvir eder. Osmanlı Ordusunun, Osmanlı askerinin yılmaz kahramanlıklarını, yıkılamayacak askeri güç ve kabiliyetini de gıptayla anlatır. Orta Avrupa'nın nispeten daha istikrarsız olduğu dönemlerde Osmanlı İmparatorluğu, Rusya ve Lehistan bölgesel mücadelenin tarafları olarak Ukrayna'yı kontrol etmeye çalıştı. Üç devlet de kendi güvenlikleri açısından Ukrayna'da tutunmayı hedefledi. Birinci Petro'nun Tsyargrad dediği 'Çarın Şehri ' İstanbul'a yaklaşma siyasetinin bir parçası olan Ukrayna, Romanya, Bulgaristan, Trakya hattı aynı zamanda Balkan siyasetinde etkili olmak için elverişli bir rotaydı ve Panslavizm söylemi bu amaç için kullanışlı bir enstrümandı. Osmanlıların Rusya karşısında geri çekilmesi büyük oranda ileri bir karakol niteliğinde olan Ukrayna'dan başladı ve buradan hareket eden Çarlık Ordusu, sonraki süreçte İstanbul önlerine kadar ilerleyebildi. Yani Ukrayna, Rusya'nın batıya ve güneye doğru genişleme siyasetinin başlangıç noktası oldu. Buna karşılık Batılı güçler, sürekli olarak Rusya'nın batı ve güney istikametinde ilerlemesini engelleyecek bir politika takip etti. 1854 Kırım Savaşı böyle bir politikanın sonucudur. Kırım Savaşı'nı kaybederek bir dönem durmak zorunda kalan Rusya, toparlandıktan hemen sonra İstanbul'a yürüdü ve Kırım üzerinden Karadeniz'e çıkarak gerçek bir imparatorluğa dönüştü. İki dünya savaşının ertesinde nüfuz bölgelerini büyük oranda korumayı başarsa da Soğuk Savaş'ın sonucunda dağılan Sovyetler Birliği'nin, Karadeniz'deki üstünlüğü sona erdi ve egemenlik hakları zayıfladı. Sahil şeridi kısalan Rusya'nın kıyı uzunluğu Karadeniz'deki varlığını tehlikeye atacak düzeyde kaldı. Bu dönemde Rusya Karadeniz'deki deniz gücü üstünlüğünü de yitirdi. Üstelik Karadeniz'in en güvenli limanı ve kontrol merkezi konumundaki Kırım, Ukrayna'da kaldı. Sovyet sonrası dönemde ABD'nin tek taraflı adımlarıyla 1997'de ortaya çıkan Karadeniz Güvenlik Programı ve 1999'dan itibaren Doğu Avrupa'daki eski Sovyet kontrolündeki bölgelerin kademeli şekilde NATO üyeliğine kabul edilmesiyle birlikte pozisyonu iyice zayıflayan Rusya, Batı Bloku karşısında daha da ezildi. Ukrayna'ya savaş açan Putin'in Soğuk Savaş'ın bitiminde yaşananları "ülkesinin soyulması" olarak nitelemesi, kaybedilenlerin geri alınmasına yönelik harekete geçti. Kırım'ın Ukrayna sınırlarında kalmasına dönemin şartları içerisinde göz yummak durumunda kalan Rusya, toparlandığı ilk andan itibaren geleneksel siyasetinin vazgeçilmez unsurları olan Kafkaslar, Kırım ve Ukrayna hattına yöneldi.

Soğuk Savaş sonucundaki dağılmayı "tarihsel Rusya'nın SSCB adı altında çöküşü" olarak niteleyen Putin bir çeşit romantik ideallerinin temele oturmuş siyaseti üzerinden ilerleyen bu süreçte, batıdaki eski toprakların tamamına benzer operasyonlar yapmak NATO ve AB'nin gücü dolayısıyla Rusya açısından şimdilik mümkün değildir.

HAİKU: JAPON ŞİİRİNDE DOĞANIN DİLİ

Dr. Ayhan KUŞÇULU

Japonya, tarihsel süreç içerisinde biçimlenen kültürel mirası ve özgün edebiyat geleneğiyle kendine has bir karakter ortaya koymuştur. Bu özgünlük, toplumsal değerler ile estetik duyarlılıkların kesişiminden doğmuş; şiir, tiyatro, anlatı ve felsefî düşünce gibi alanlarda belirgin biçimde görünür hâle gelmiştir. Dolayısıyla Japonya'nın kültür ve edebiyatı, yalnızca ulusal kimliğin inşasında değil, aynı zamanda dünya kültür mirasına katkı sağlayan özgün bir model olarak da değerlendirilmektedir.

Bu bağlamda *Haiku*, Japon kültürel kimliğinin en yoğun ve özlü yansımalarından biri olarak öne çıkar. *Haiku*, üç dizeden oluşan ve beş–yedi–beş hece düzenine sahip kısa bir şiir türüdür. Bu şiir biçimi, mevsimi ifade eden **kigo** (mevsim sözcüğü/teması) ile anlamı kesen veya vurgulayan **kireji** (kesme sözcüğü) unsurlarını içerir (野間佐和子, 1989, s. 1534). Dünyanın en kısa şiir türü olarak kabul edilen Haiku (俳句, 俳 (*hai*) “oyun, eğlence, performans” ve 句 (*ku*) “cümle, dize, ifade” anlamına gelen iki karakterin birleşiminden oluşmaktadır. Bu nedenle *Haiku* için “eğlenceli/mizahi dize” karşılığı önerilebilir; ancak modern edebiyat bağlamında, bütün dünya dillerinde Haiku doğrudan bu şiir türünün adı olarak yerleşmiştir.

Bazı şiirler 12. yüzyıla kadar uzanan bir geçmişe sahip olsa da, “haiku” terimi resmi olarak ancak 19. yüzyılın sonlarında kullanılmaya başlanmıştır. Bu gecikmenin nedeni, haiku'nun diğer şiirsel biçimlerden — özellikle de *Renga*'dan — yavaş yavaş evrilmesidir. Haiku'nun altın çağını tanımlayan dört usta vardır: **Bashō**, **Buson**, **Issa** ve **Shiki**. Ancak seçkiler 15. yüzyıldan 20. yüzyıla kadar uzanan örnekleri içerir. Haiku hem **minimalist** hem de **sofistike** bir şiir türüdür; Japonya'dan dünyaya yayılan bu gelenek, az sözle derin anlam yaratma sanatını temsil eder. Haiku'da kullanılan **Kigo** okuyucunun kendi kişisel deneyimlerini hatırlamasını sağlar; **Kireji** ise okuyucuyu söylenmemiş bağlantıları aramaya davet eder. Bu yüzden haiku, “yarım söylenmiş şey” olarak tanımlanır. Haiku yalnızca yarım söylenmiş değil, aynı zamanda **alçakgönüllü ve sade** bir üsluba sahiptir. Haiku'nun amacı yalın ve basit görünmek, ama aynı zamanda ince bir derinlik taşımaktır. Haiku'nun ardında ortak bir anlayış vardır: **Hayatın ve dünyevi şeylerin geçiciliği**, doğanın döngüleri (mevsimler, insan yaşamının çarkı) sayesinde kabul edilebilir hale gelir. Haiku'nun özü **farkındalık ve kabullenmedir**. Bu yaklaşım, yalnızlığa (hüzün olmadan), kayba ve hatta acıya karşı olumlu bir tutum kazandırır. İşte bu bakış açısı, Haiku'ya ruhunu veren şeydir. (Cobb, 2002, s. 1-7)

Matsuo Bashō (1644 -1694), Yosa Buson (1716- 1784), Kobayashi Issa (1763- 1828) ve Masaoka Shiki Haiku'nun en önemli ustaları olarak kabul edilmektedirler. Bashō ve Shiki 'yi ayrıca ele almak gerekir. Haiku'yu Hokku'dan bağımsız bir tür haline getiren Matsuo Bashō'dur.

Bashō, ölümünden sonra hem Shinto dini merkezi hem de İmparatorluk Sarayı tarafından kutsal bir figür olarak onurlandırılmıştır. Kendisine “Haisei” yani *Haiku Azizi* unvanı verilmiştir. 17. yüzyılın ikinci yarısında Bashō, Japonya'nın en tanınan şairlerinden biri hâline gelmiş; gittiği her yerde öğrenciler ve takipçiler etrafında toplanmıştır. Bashō'nun kendi eliyle yazıp bastığı tek kitap *Deniz Kabuğu Torbası* (Kai Ōi)"dir. Bunun dışında öğrencileri onun şiirlerini ve öğretilerini içeren çok sayıda antoloji yayımlamıştır. (Bashō, Basho: The complete Haiku, 1989, s. 7)

Masaoka Shiki, Haiku'yu dönüştürerek modern Japon edebiyatının temel taşlarından biri yapmıştır. Shiki, Haiku'yu yalnızca geleneksel bir oyun olarak değil, ciddi bir edebî tür olarak yeniden tanımlanmasını sağlamıştır. Shiki doğayı ve günlük yaşamı doğrudan gözlemleyerek yalın bir şekilde aktarmayı savunduğu belirtilir. Bu yaklaşım, Haiku'ya klasik sembolizminden farklı olarak daha gerçekçi ve gözleme dayalı bir üslup kazandırmıştır. Shiki, Bashō gibi ustaları eleştirel bir gözle değerlendirerek Haiku'nun gelişimi için yeni bir estetik anlayış ortaya koymuştur. (Beichman, 1982, s. 39-78)

Haiku'da mutlaka dört mevsiminden birine gönderme yapılması zorunludur. Bunun için bir **Kigo** (mevsim sözcüğü) kullanılır. Kigo (mevsim sözcüğü), doğayı veya belirli bir mevsimle ilişkili insan etkinliklerini çağırıştır. Şairler bu sözcükleri seçmek için **Saijiki** adı verilen mevsim sözlüğünden yararlanırlar. Haiku şiirinde “kireji” adı verilen kesme sözcükler kullanılır. Kireji, haikunun üç satırından herhangi birinin sonunda yer alabilir. İlk veya

ikinci satırın sonunda bulunduğunda, şiiri iki eşit olmayan parçaya böler; hem bir boşluk (durak) hem de bir bağ işlevi görür. Kireji, okuyucuda düşünme ihtiyacı uyandırır veya belirli bir ruh hali yaratır

Haiku şiirini, seçilmiş örnekler aracılığıyla tahlil edelim:

Matsuo Bashō (松尾芭蕉)

古池や 蛙飛びこむ 水の音 (Furuike ya / kawazu tobikomu / mizu no oto)

Ah! eski gölet — kurbağa içine atlar, suyun sesi.

- **Kigo (季語 / mevsim sözcüğü) : 蛙 (kawazu / kurbağa)** → Bahar mevsimini işaret eder. Kurbağanın ötüşü ve hareketi, Japon *saijike*lerde baharın gelişiyile doğanın uyanışını simgeler.
- **Kireji (切れ字 / kesme sözcüğü) : や (ya)** → İlk dizede yer alır. Gölet imgesini güçlü bir duraklama ile vurgular, ardından gelen sahneyi (kurbağanın sıçrayışı ve su sesi) daha etkili kılar.
- **Anlam ve Etki :** Bu haiku, sessizliğin ortasında tek bir hareketin (kurbağanın sıçrayışı) doğayı ve zamanı nasıl değiştirdiğini gösterir.

Masaoka Shiki (正岡 子規)

春雨や / 笠高くして / 渡し舟 (Harusame ya / kasa takabiku ni / watashibune)

Bahar yağmuru — şemsiyeler yükselmiş, karşıya geçen kayak.

- **Kigo (季語 / mevsim sözcüğü) : 春雨 (harusame / bahar yağmuru)** → Baharı işaret eden kigo'dur. Japon *saijike*lerde bahar yağmuru, mevsimin yumuşak ve dingin atmosferini simgeler.
- **Kireji (切れ字 / kesme sözcüğü) : や (ya)** → İlk dizede yer alan bu kireji, güçlü bir duraklama ve vurgulama işlevi görür. Okuyucunun dikkatini “bahar yağmuru” imgesine yoğunlaştırır ve ardından gelen sahneyi (şemsiyeler ve kayak) daha etkili kılar.
- **Anlam ve Etki :** Bu haiku, bahar yağmurunun altında şemsiyeleri yüksek tutarak karşıya geçen kayığı betimler. Doğanın dinginliği ile insan hareketi arasındaki uyum, hem görsel hem de duygusal bir tablo oluşturur.

良寛 (Ryōkan)

散る桜 残る桜も 散る桜かな Chiru sakura / nokoru sakura mo / chiru sakurakana)

Düşen kirazlar, kalan kirazlar da hep düşecek sonunda.

- **Kigo (季語 / mevsim sözcüğü) : 桜 (sakura / kiraz çiçeği)** → Baharın güzelliğini ve geçiciliğini temsil eder.
- **Kireji(切れ字/kesik karakter) : かな (kana)** → Şairin duygusal tepkisini, hayranlık ve hüznün karışımını yansıtır.
- **Anlam ve Etki :** Japonya'da sakura, baharın en güçlü sembolüdür. Çiçeklerin açması baharın gelişini, dökülmesi ise hayatın geçiciliğini (*mujo*) simgeler.

Kaynakça

Bashō, M. (1989). *Bashō: The complete Haiku*. (J. Reichhold, Çev.) Berkeley: Stone Bridge Press.

Beichman, J. (1982). *Masaoka Shiki*. Boston: Twayne Publishers.

Cobb, D. (2002). *Haiku: The Poetry of Nature*. New York:: Universe Publishing.

野間佐和子. (1989). *日本語大辞典*. Tokyo: 小段社.

İSTİKLÂL MARŞI'NIN EDEBÎ VE EBEDÎ MÂNÂSI

Oğuzcan AYKUT

Nihat Sami Banarlı, “İstiklal Marşı'nın Mânâsı” başlıklı yazısında; Millî Mücadele Dönemini, Mehmet Âkif'in rolünü ve vatan sevgisinin coşkusuyla şöyle değerlendirir:

“İstiklâl Marşı, 1921 yılında yazılmıştır. Bu tarihte Anadolu'nun nice şehri düşman işgalindeydi. Muazzam bir imparatorluğu dört yılda kaybeden Türk milletinin istiklali tehlikede idi. Yunanlılar, Batı Anadolu'da ancak Yunan ordusuna mahsus, vahşi bir üslupla ilerliyorlardı. Türk orduları henüz derlenip toparlanmış değildi.

Bu hengâme içinde geleceğe ümitle bakmak çok zordu. Buna rağmen Mehmet Âkif, Türk milletinin geleceğinden ve Türk imanının zaferinden ümidi kesmeyen bir duygu içindeydi. İstiklâl Marşı'nda söylediği:

‘Garbın afakını sarmışsa çelik zırhlı duvar,

Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var!’ inancıyla doluydu. Türk askerindeki bu millî ve dinî iman, o daha Çanakkale Şehitleri için söylediği âbide eserde de şiirin duygularıyla dolup taşıdığı zamanlarda görmüştü.

İstiklal harbi başlayınca, belki en Müslümanımız olduğu halde Âkif, halifenin emrini, şeyhülislamın fetvasını dinlemeyerek Anadolu'ya koştu. İstanbul'dan Ankara'ya kadar hemen hemen yürüyerek gitti. Giderken de inandığı milletini daha yakından gördü ve her yerde onu coşturacak sözler söyledi; vaazlar verdi.”

Vatanın tehlikede olduğu o zamanda, maarif vekilliği millî mücadele ruhunu ifade edecek bir millî marşın yazılması için yarışma açmıştı. Maarif Vekili Hamdullah Suphi (Tanrıöver), millî marşı yazabileceği tahmin edilen şairlere mektup göndererek yarışmayı bildirir. Birinciliği kazanacak şaire 500 lira da ödül verilecektir.

Yarışmaya 724 şiir gönderilir. Fakat hiçbiri istenilen ölçüde değildir. Ayrıca yarışmanın şeklini beğenmeyen Mehmet Âkif katılmamıştır. Hamdullah Suphi'nin özellikle beklediği şiir Mehmet Âkif'in ki idi. Çünkü Mehmet Kaplan'ın ifadesiyle: “Türk edebiyatında onun kadar içinde yaşadığı devri bütün teferruatı ile gören ve gösteren bir başka şair yoktur.” Hamdullah Suphi'nin ve yakın arkadaşlarının araya girmesiyle Mehmet Âkif ikna edilir ve millî marşı yazmaya karar verir.

Mehmet Âkif, Millî Mücadele ruhuyla Türk dilinin şiirinin zirvesi sayılabilecek güzellikte yazdığı marşı tamamlar. “Kahraman Ordumuza” ithaf edilerek 17 Şubat 1921'de Sebilürreşat'ta yayınlanır. Büyük Millet Meclisi, 12 Mart 1921'de millî marş olarak kabul eder:

“Korkma! Sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tutan en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak!”

İstiklâl Marşı edebî ve ebedî mânâsı ile (dil ve ruh bakımından) mükemmel bir kompozisyon bütünlüğü oluşturur. “Zaman” tabii olarak “İstiklâl Savaşı” yıllarıdır. Geçmişe uzanarak maziye büyük bir kudretle ifade eder:

“Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış, şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.”

Bazı sanat ve fikir adamları Millî Mücadele'yi Ergenekon'a benzetirler ve “İkinci Ergenekon” gibi görürler. Mehmet Âkif de Ergenekon'u çağrıştırarak; Türk milletinin tarih boyunca hür yaşadığını ve istiklali için gerekirse yine dağları bile yırtacak güce sahip olduğunu belirtir. Milletten en zor günlerinde bile inançlı ve ümitlidir:

“Doğacaktır sana va’dettiği günler Hakk’ın
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.”

Türk milletinin esasî olan dinî-millî kavramlar ulaşılması zor bir edebî ifadeyle marşa yerleştirilmiş. Millî Mücadele heyecanı ile anlamı ve önemi daha da kuvvetlenen kavramların her biri ayrı kutsiyettedir: “Sancak, yurt ve ocak, millet, hilâl, hak, istiklal, ezal, iman, şehit, ata, ruh, emel, mâbet, ezan, din, ebedi, secde, arş, helâl, bayrak vb.”

Sınırsız sınırlar, ezal-ebed arasında; yurt-millet (ırk)-hürriyet birliğini bozmak isteyen “medeniyet dediğin tek dişi kalmış canavar”ın başarılı olmaması için; Hakk, şehit, ata, emel, mabet, ezan, arş kavramlarıyla mücadeleye (cihada) çağırır. Sonuçta ebediyen var olacağını müjdeliler:

“Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilal;
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helal;
Ebediyen sana yok, ırkıma yok izmihlal:
Hakkıdır, hür yaşamış bayrağımın hürriyet,
Hakkıdır, Hakk’a tapan milletimin istiklal.”

İstiklâl Marşı’ndaki bütün kavramlarda dışa dönük heyecan ve hareketlilik hâkim. Yerli yerinde kullanılan kelimelerle de anlam tamamlanır.

Bu özellikleriyle edebî ve ebedî mânâsı dün ne ise bugün de odur ve yarın da aynı olacaktır. “O, benim değil milletimindir” diye Safahat’ına almadığı İstiklâl Marşı’nın mânâsını en iyi bilen Mehmet Akif’in ifadesiyle işte son hüküm:

“Allah bir daha bu millete İstiklâl Marşı yazdırmasın!”

DUY BENİ CANIM

Olanca aşkımla kendimi sana
Vermek istiyorum duy beni canım
Sevgi bahçesindeki gonca gülünü
Dermek istiyorum duy beni canım

Ne zormuş ayrılık ne zormuş acı
Bilirsin ki sensin başımın tacı
Varlığınla vereceğin ilacı
Sormak istiyorum duy beni canım

Yıllar önce vadettiğim söz ile
Hasretinle sana bakan göz ile
Sana bağlı seni saran öz ile
Sarmak istiyorum duy beni canım

Nasıl anlatayım bilmem ki nasıl
Derdimi sorarsan hep fasıl fasıl
Yalnızken Kıbrıs’ta seni velhasıl
Görmek istiyorum duy beni canım

Doğan KAYA (Mahcubî)

BEN YOKUM

Bayraksız, ezansız, namussuz, arsız,
Böylesi bir vatan varsa ben yokum.
Efendisi soysuz, beyleri hırsız,
Şerefini satan varsa ben yokum.

Türkiye'mde Türküm demek ar ise,
Vekillerim sağır ise, kör ise,
Öz yurdumda askerime, polise,
Tekme, tokat atan varsa ben yokum.

Utanın be hayâsızlar utanın,
Sebebi kim şu kefensiz yatanın,
Şehit kanıyla yoğrulan vatanın,
Hayrına şer katan varsa ben yokum.

Türkiye, Türklerin mülküdür mülkü,
Alevi'si, Laz'ı, Çerkes'i, Kürt'ü
Bin arap'a değişmem ben bir Türk'ü,
Suriyeli, Katar varsa ben yokum.

Bu hainler Kerbela'nın şerridir,
Ben bunlara soysuz desem yeridir,
Vatan, milletimin alın teridir,
Atatürk'e çatan varsa ben yokum.

"Türkmen'em" demeyi ırkçılık sayıp,
Allah'tan korkun be, ayıptır ayıp!
İçimize fitne, fesadı yayıp,
Kör şeytanla yatan varsa ben yokum.

Duran Baba der ki: Erisin benim,
Bu aziz milleti soyana kinim,
Kaç tane Türk yurdu varsa hep benim,
Daha başka vatan varsa ben yokum.

Duran TAMER

DOST BAHÇESİNDEN PORTRELER

Nurkal KUMSUZ

➤ DURSUN BERKOK

Orta boylu, ince boyunlu, geniş omuzlu, normal kilolu; sade ve klasik giyinen; günlük hayatın içinde aktif, enerjisini etrafındakilere yansıtan; görünüşüyle yılların bütün izlerini gururla taşıyan, yaşanmışlık dolu bir güzel insan portresi.

Saçları büyük oranda dökük; yanlarda ise beyazlara bürünmüş, yılların sessiz tanığı seyrek saç telleri var. Alnı dürüstlüğüne yansıtırcasına açık. Beyaz teni, hafifçe solgun. Yüzünde yılların izleri belirgin, kırışıklıklar derinleşmiş, hayatın dokunuşlarını taşıyor. Hafif çökük yanakları görünüşünün tabii bir yansıması. Burnu zarif bir kalınlıkta. Kalın çerçeveli gözlüğünün arkasında kalan, gür kaşlarının altındaki gözlerinde yorgun bir donukluk. Derin düşüncelere dalmış gibi. Gülerken bile çözülüyor. Çehresine özel bir dinginlik katan kısa bıyığı üst dudak çizgisini süslüyor.

Her halinden bilgelik ve yaşanmışlık yansıyan, zarif ve mütevazı bir duruş sergiler. Sözü, özü, davranışı birbirini tamamlar. Hareketli ama dengeli, hayatın her anını anlamaya çalışırken insanlarla bağ kurmayı seven, dost canlısı bir yapısı var.

Tok sesli. Sesini yükseltme ihtiyacı duymadan konuşur. Konuşmayı da dinlemeyi de sever. Kime neyin söylenmesi gerektiğini iyi bilir. Konuşurken kelimelerini titizlikle seçer. Nüktedandır. Dinlerken çok az hayret eder. Yüzünü saran hafif şaşkınlık gölgesi yüz çizgilerini doldurur.

İç dünyasında sabır ve metanetle yoğrulmuş, derinlikli bir ruha sahip. Bu ruhla biçimlendirdiği kişiliğinde sosyal sorumluluğunu derin bir inançla taşır, toplumun iyiliği için elinden geleni yapmaktan geri durmaz. Bozkurdun ehlileştirilemeyen karakteriyle kendisini Kürşad'ın kırk yigidinden birisi olarak yetiştirdi. Bundan dolayı ülküsünün ilkelerine sıkı sıkıya bağlıdır. Hayat çizgisinde sapmadan, eyvallahsız yol alırken doğruluk ve adalet hayat felsefesinin temel unsurları olur.

Eğitimci, yazar, fotoğraf sanatçısı gibi farklı cepheleriyle olduğu kadar; insanî kimliğiyle de doğru bildiği yolda yürürken, etrafına umut ve güven aşılayan, güvenilir bir dost ve örnek bir kişilik olarak herkesin hayatına yön verme devam ediyor.

➤ AHMET DURAN AKKUŞ

Önden seyrekleşen saçlarını arkaya doğru tarar, ensesinde topladığı dalgalı saçları gür. Alnı geniş. Kaşları yay gibi. Ağır göz kapaklarını büzerek bakarken gözleri küçülür. Gözlerinin rengi kahve melezi. Rengini tam yansıtmayan derin, dalgın gözleri sanki kendi içine bakar. Suskun bakışları derin çağrışımlı. Yüzü yuvarlak; solgun, zaman zaman kızarık. Burnu ince, düz. Hilal bıyıklı, bazen de top sakal bırakır. Orta boylu, geniş omuzlu. Sürekli hareket halinde.

Temiz ve şık giyinir. Koyu renkli takım elbise, açık renkli gömlek, uygun desenli kravat, bazen çarpıcı renk tonlarına sahip fular tercihi, deri kemer, mevsime göre değişen ayakkabılar, farklı ebatlarda deri çantaları ile tam bir stil sahibi.

Kişilik özelliklerinin anahtarı dikkatli bakışı ile gözlemciliğidir. Konuşurken de dinlerken de yüzünde hafif, buruk bir tebessüm. Güvenli. Mimiklerini belli etmez. Konuşma sırasında kelimeler dilinden tek tek çıkar. En sert konuşmalarında bile sesini yükselmez. Aynı konular etrafında dönmekten hoşlanmaz. Kendine has bir anlama ve anlatma yeteneğine sahip.

İnsan, eğitimci ve idareci, şair olarak düşünce bütünlüğüne sahip olduğu gibi ayrıntılarda da özgün özellikler taşır. Akrep burcunun karakteristik özelliklerin taşır. “Ya hep ya hiç” anlayışına yakın. Kararlı, mücadeleci, sorgulayıcıdır. Hiçbir şeyi unutmaz. Kolay affetmez.

Dinamik bir karakter. Çok yönlü. Bütün özelliklerini idealleştirmeye çalışır. Duyuş, düşünüş ve davranış bakımından tutarlı. Sezgileri güçlü. Derin fikirli, narin gönüllü. Öz güveni yüksektir. Kendine dışarıdan bakmayı da bilir.

Elinde olanın değerini kavramakta yetenekli. Unutulmuş değerler onda hüküm sürer. Toplumda genel olarak kökleşmiş alışkanlıkların, özel olarak da yapılması gerekenin sadece kendi bildiğinden ibaret olanların yansıtılmasına aldırılmaz; birbirine dolanan hayatların içinden farklı pencerelerle dünyaya açılır. Problemlerden kaçmak, onların üstünü örtmek yerine meselenin çözümü için çareler arar. Bu çizgide gerçekçi, anlayışlı yaklaşımıyla kültürel sınırların dışına çıkılmaması için sözü ve tavrı ile ders verir.

İdareci olarak sorumluluğu ile duyguları çelişmez. Tavrı nettir. Planlı hareket eder. Organizasyon yeteneği ileri seviyededir

Pek çok seçkin özelliği bünyesinde barındırdığı için moral körlüğüne karşı kendi atmosferini beraberinde taşır ve derinliği olan perspektifiyle ortama yayar. Yönlendirici bir etkiye sahip. Politik tavır takınmaz. Resmi güce sığınmaz. Birisi için ötekenden vazgeçmez.

Kendisini ifade etmek için pek çok alanı bulunmasına rağmen yaratıcılığını yansıttığı özel alanı şiiirdir. Şairi, hedefini bulan bir silah; şiiiri de silahtan çıkan kurşun olarak tanımlar. Bu sert tanımlama üzerine kurduğu şiiir dünyasında akış, kendi zamanı içinde bir Haziran. Mağlup günleri olmayan bir ömrün duyusunda kişinin iç dünyasında devam eden yolculuk halini yansıtarak bir toplum panoramasına ulaşır.

Sohbeti, sosyal çevrelerde olmayı sever. Uzun yol şoförü olmayı hayalleyecek kadar seyahat etme isteğiyle doludur. Yolculukta müziği aralıksız çalar. İlgi alanı geniştir. Dolmakalem hayatında özel yer tutar. Yazılarını dolmakalemle yazar. Eşya ve madeni olan her şeyin koleksiyonunu yapaya çalışır.

Onurlu yolların kirletildiği bu zor zamanların umut bekçiliğini yapan Ahmet Duran Akkuş, bütün özellikleri ile güzel hasletlerin devam edecek örneğidir.

➤ NART NOYAN

Geri taranan, eklene eklene ensesinde toplanan uzun saçlar; zamanın izlerini taşıyan bir dağınıklık içinde. Saçlarının arasına düşen aklar, geride bırakılan uzun yılların ve derin düşüncelerin haritasını çizer. Gür kaşlarının gölgelediği; metal çerçevesiz uzak, onun önüne koyduğu yakın gözlüğünün arkasında baktığı her noktaya anlam katan gözler. Her daim taze bir merakın ışıltısını barındıran o gözler; uzaklara bakarken bir filozofun düşlerini, yakınına eğildiğinde ise bir sanatçının duyarlılığını yansıtır. Duru bir beniz; kitaplarla hemhal olmasından dolayı lambanın ışığına alışmışlığın izlerini taşır. Yüzünü çevreleyen haşmetli sakalının her bir teli sanki bir dönemin hikâyesini fısıldayan kazanılmış bir dersin nişanesi, vakarlı ve saygı uyandıran bir bilge perdesi.

Uzun boyuyla sanki canlı bir insan heykeli; durduğu yerde bile varlığıyla mesaj verir. Oturduğu yerden kalktığı anda etrafındakiler, bir ulu çınarın göğe yükselişini izler gibi hisseder. Hareketleri ölçülü, aceleden arınmış, her adımını bir düşünceyi takip eder gibi derin bir iç dünyanın dışı vurumudur. Giyim tarzı sade ama özenlidir; gömleğinin üzerinde mutlaka yeleği vardır. Bulduğu ortamda canlılığı ve candanlığı ile hemen fark edilir; etrafındaki hava onun düşünce yoğunluğuyla ağırlaşır, aynı zamanda aydınlanır. Edeple yoğrulan ruhundaki asalet mimik ve jestlerine de yansır.

Renkli bir karakter. Kusursuzluğun çitasını yükselten kişilikte. Bir yanda mütevazı, sade, saf bir öz; diğer yanda o özü koruyan güçlü bir irade. Onun için kültür, hayatı anlamlandırmanın esas yolu olduğu için aklını da kalbini de kültürüyle kullanır. Ruh dünyasında kurduğu bu güçlü denge içinde bir dönemin değil, bir çağın tanığı gibi durur. Kendi ışığını bilir ve o ışığı kimseye göstermek için çabalamaz. Fikirlerinin sağlamlığı, geniş bir kültür dünyasına yaslanır; tarih, edebiyat, sanat ve hayat bilgisi, anlatımının arka planında hep hazır bekler. Sesi tonu, türkü söyler gibi ahenkli. Konuşurken kelimeleri özenle seçer; her hece, bir sazın teline dokunur gibi yankılanır; birikimle yoğrulmuş her cümlesi dinleyenlerin ruhuna işler. Konuşmayı bir sanat hâline getirdiği için bir fikri savunurken bile sesindeki o melodi hiç kaybolmaz, eleştiriye bile bir şiiirimsi hava katar. Dilinde argo bile sırtmaz.

Dilini estetikle, yüreğini müzikle yoğurduğu için türkülerin hayatında özel bir yeri var. Hayatı türküde bulan, yaşayan ve yaşatan, dolayısıyla hayatı türküleştiren bir gönül eri. İçinde taşıdığı tabii ritim duygusu ve ezgi bilinci ile türkülerini insanlığın anayasası sayar.

Ehl-i Dil Çay Evi'nin sahibi. Ehl-i Dil; çay bahçesi görünümlü bir mânâ âlemi. Müdavimlerinin önce kendi ile buluşma merkezi. Her masada ayrıcalıklı özellikleriyle kendi halindeki gruplar. O, her grupla ayrı ayrı ilgiler. Türküden türküye geçer gibi masadan masaya geçer. Her masada sohbetin içten sıcaklığıyla fikirlerin aydınlık netliğini bir araya getirir. Herkesle rahatça diyalog kurar, tanımadığı kimseleri bile kısa sürede sohbetin tabii akışına dâhil eder. Çünkü onun olduğu mecliste, yalnızca kendi sözünü söylemekle yetinmez; başkasının hikâyesini merakla dinler, hatırlanacak önemli ayrıntılar yakalar. Bu sebeple onun başlattığı hem eğlenceli bir buluşma hem de zihinsel bir yolculuk olan muhabbet, çoğu zaman dostlukların filizlendiği bir zemine dönüşür.

Nart Noyan; sadece düşünen, konuşan ve sürekli yenilenen bir insan değil; zamanın içinden geçerken yüreğe dokunarak iz bıraktıran bir ruhtur. Bu özelliklerinden dolayı o “varlığıyla öğreten” bir insan modelidir.

➤ ALİ PEKER

Orta boylu, ölçülü ve vakur duruşuyla ilk bakışta sükûnet aşılayan bir çehre. Yüzündeki o aydınlık ifade ve sevecen bakışlar; karşısındakini yormayan, ona huzur veren bir olgunluğun yansıması. Zaman, saçlarına usulca dokunmuş; beyazı bir yük değil, bir hatıra gibi bırakmış. Sesi, kelimelerin ötesinde bir derinliğe sahip; konuştuğunda sadece cümleleri değil, iyimserliğe ve gayrete dair insanî anlamları da duyarsınız. O, hayatın her anına bir ruh katmaya talip, her adımıyla ufku hedefleyen sarsılmaz bir iyimserdir.

Henüz ortaokul sıralarındayken, elinden tutacak bir rehberin eksikliği ve çocukluğun o masum cehaletiyle okuldan ayrıldı. Henüz 13 yaşındayken Kayseri'ye yerleşti ve sanayide çalışmaya başladı. Ancak hayat, ona en sert ama en etkili dersini tez vakitte verdi. Bu acı uyarının ardından okumanın ekmek gibi, su gibi bir ihtiyaç olduğunu fark etti. Geri döndü. Yarım bıraktığı yolu azimle tamamladı; önce ortaokul, sonra dışarıdan lise... Bir diploma değil, kendine verdiği sözü aldı eline.

Gazete, dergi... Okuma, ekmek gibi girdi hayatına. Sonra bakkalının camı... İçindeki birikimi topluma açmaya karar verdiğinde, dükkanının camı bir bilgi kürsüsüne dönüştü. Önce bir kola, sonra bir çikolata, nihayetinde ise en kıymetli hazineyi; kitabı vaat etti sorularının cevabını bilene. O meşhur “Bakkal Camı”nı zamanla Yeraltı Çarşısı'nın girişine, oradan da televizyonun “renkli camına” taşıdı. Bu geçiş, sadece bir medya başarısı değil; aydınlığı kitapla yaymaya yemin etmiş bir idealistin zafer müjdesiydi.

Okumayamı okuttu, okuyana yol oldu. Üniversiteye gidemedi ama hayatı üniversiteye çevirdi. Kayseri sokak sokak derslik oldu.

İlerlemenin adını koymadı; her gün bir adım attı. Adı yazmadı belki kitaplarda ama kitapla adını yazdırdı insanlara.

Yıllar sonra bakkalı kapattı, hayalini açtı: bir sahaf dükkânı. Şimdi masala benzeyen bir hayatın eşliğinde. Ve hâlâ, sevdası Talas'ı anlatıyor kelimelerle, fotoğraflarla, hiç yorulmadan.

Çalışmanın ve mücadelenin sonunda emeğin mutlaka karşılık bulacağına olan inancı, karşılaştığı hiçbir olumsuzluğun şevkini kırmasına izin vermiyor.

Kendine ayırdığı pay; anı zenginleştiren, umudu çoğaltan, “her şey mümkündür” duygusunu diri tutan ve hayata farklı pencereler açan bir emekten ibaret.

Dünyayı daha yaşanır kılmaya idealini kitaplarla besleyen, fark edilmemiş bir zenginliği toplumla buluşturma mücadelesi veren Ali Peker'in yaptığı işin hazzı, yüzünde huzur dalgaları oluşturuyor; amacına ulaşmanın sevinci gözlerinde ışıltıyor.

Bir gün bu hizmetin adı sorulursa uzun uzun anlatılmayacak. Sadece denecek ki: Ali Peker...

BU DEM

Dem bu dem âlemde ne güzel demdi,
Eşyasında neşe ü neşât vardı.
Göğü yıldız yıldız leyl-i âlemdi,
Eczâsında râz-ı tabiât vardı.

Dem bu dem âlemde âlem müthişti,
Öteden usulca rüzgâr esmişti,
Tabiat nezaket edip susmuştu,
Mahlukatta bile bir rikkât vardı.

Peşinden duyuldu emvacın sesi,
Bu yanda eşcârın dinmez neşesi,
Tabiat göğsünde hilkat ra'sesi,
Kâinat içinde bir necât vardı.
Usulca rüzgârı esti peşimde,
Hilal mehtabını saçtı başımda,
Şahane bir akşam vardı karşımda,
Şeniyette bile hayalât vardı.

Burda hilkat ulu, varlık ne güzel!
O halk-ı eflâk bu necm-i mübeccel.
Sanki şu ukbâdan bir uzanmış el
Tarafından musavver sanat vardı.

Bu dem tüm efkârı yele savurdum,
Dinmez fırtınaydım; dindim, duruldum.
Tanrı'yı eşyada aradım durdum,
Maddede bile ilahiyat vardı.

Bu dem dirliğimde pek muhteşemdi,
Bu dem Tanrı'ya en yakın gecemdi,
Dem bu dem âlemde ne güzel demdi,
Karşımda bir müthiş kâinat vardı.

Ahmet Yavuz YETİM

YAŞANMIŞLIKLAR BAĞLAMINDA SAMİHA AYVERDİ’NİN “BAĞ BOZUMU”

Sait ÖZER

Bağ Bozumu Samiha Ayverdi’nin yaşanmışlıklar bağlamında şahit olduğu tasavvuftan, eğitime pek çok konuda tespitlerinin, değerlendirmelerinin yer aldığı makalelerinden ve hatıralarından oluşuyor.

“Tatlı Limon” başlıklı yazıda Samiha Ayverdi’nin küçük yaşlarında nelere kafa yordüğünü, nelerle meşgul olduğunu okuyoruz: “Beş altı yaşlarındaki bir kız çocuğu, bebek oynamaya bile yeni yeni başlar. Ben ve yaştlarım ise, bir yandan çocukluğumuzun icaplarını yerine getirirken, hayatımızın ağırlık noktasını ciddi memleket meseleleri teşkil etmekte bulunuyordu. Duyup öğrendiklerimizden içimizin yanmasına rağmen, vatana bir hizmetimiz mi dokunuyordu? Hayır, Ancak toprağın ayağımızın altından kaymakta olduğunu hissediyor ve bu ıstırapla da gülerken dahi ağlamaklı oluyorduk.” (s.54).

Ayverdi, diğer eserlerinde olduğu gibi Bağ Bozumu’nda da gayrı Müslimlere (hususen Yahudilere) ve onlara karşı Türklerin tutum ve davranışlarına yer veriyor. Müslümanların ve özelde Türklerin yaşadığı felaketlerde Yahudilerin parmağı olduğu tespitini yaptıktan sonra iğneyi kendimize batırmamız gerektiği noktasında da yine mühim tespitlerde bulunuyor: “Ancak şunu da kabul etmek lazım gelir: Suç yalnız Yahudi’de aranmamalı. Zira, bunu, onun fitne ve fesattaki tarihi rolünü nazar-ı itibara almaksızın bağrına bastırın Türk’ün gafletinde ararken, bir yandan da Türk’e karşı el ele vermiş Haçlı dünyanın emperyalist ve kapitalist ihtiraslarının askeri, siyasi ve dahi ve vicdani saldırganlığında görmek lazımdır ve: ‘Beni kimse yenemez’ düşüncesine saplanıp kalarak, yürüyen dünyanın kapı eşiğinde oturan mağrur kafayı da suçlamak gerekmektedir.” (s.22).

Osmanlının son dönemleri gerçekten çok hazindir. Bir taraftan -iç düşmanlar diyelim- cahil ve kifayetsiz iktidar heveslileri ile diğer taraftan Yahudi menfaati ele ele vermiştir. “Memleket idaresi, cahil ve tecrübesiz olduğu kadar, siyasi ve ilmi kifayetten de mahrum bir iktidarın elinde bulunuyordu. Dirayetli, politik dehası dünyaca kabul edilmiş II. Sultan Abdülhamid’i Yahudi menfaati el ele vererek Osmanlı tahtından indiren İttihatçıların aynı tahta oturttukları Sultan Mehmet Reşat ise iktidarın keyfi idarelerine boyun eğmiş bir iyi niyet insanı idi. Ne ki memleketi çekip çevirmek için yalnız iyi niyetin kâfi gelmediği muhakkaktı.” (s.45).

Sultan Abdülhamid oynanan oyunların farkındadır. “Devletin iç ve dış münasebetlerinde son derece uyanık ve hassas olan padişah, Rus ve Batılı menfaatlerinin pençesine düşmüş Rumeli Hıristiyanlığı kadar Orta Şark’ta gözü olan Avrupalı devletlere ve bilhassa yerli Arapların cehaletinden istifade ederek büyük paralar karşılığı toprak satın almakta bulunan Yahudilere göz açtırmamak hususunda son derece basiretli ve dikkatli idi. Çok defa Mabeyn’de telgraf başına geçerek Filistin Mutasarrıfı Cevdet Bey’e ülkeden toprak satın almak isteyen Yahudilere satış yapılmaması yolunda talimat verdiğine tarihin doğrucu dudağı şahadet etmektedir.” (s.66).

Yanlış Batılılaşma anlayışı yine Ayverdi’nin üzerinde hassasiyetle durduğu konulardandır. “O devirlerde Türk kadınının şapka giymesi demek Batılılaşmak ya da Batılılaşmaya özenmek demektir. Hudutları henüz Avrupa, Asya ve Afrika’da bulunan Osmanlı Türklüğü birleşik Haçlı kuvvetlerinden son darbeyi yememişti. Amma Türk münevverinin hesapsız kitapsız Batı hayranlığı, üst seviyelerden, kafasız aristokrat kalabalığı içine sızmış bulunuyordu. Marika’nın, Eleni’nin şapkasını giymekle Avrupalılaştığını, çocuğunu mürebbiyeye teslim ederek Batılı karakteri kazandığını zanneden gafil zümre gittikçe yaygınlaşıyordu.” (s.120).

Maalesef bu gafil zümre öz değerlerinden utanan onu bir gerilik sayan zümredir ki Ayverdi bunlar konusunda ümitsizdir: “Öz değerleriyle iftihar etmeyi dahi utanılır bir gerilik sayan gafil aydınların, memleketlerine ne hayırları dokunabilirdi? Ne yazık ki kendi değerleri ve meseleleriyle uğraşmayı tenezzül kabul edecek kadar idrakine çelme takılmış münevver, asırlarca dünya siyasetine istikamet çizmiş milletin şanını

şerefini bir kalemde silip göremez olmuştu. Ne çare ki, bu hatasını göstermeye muktedir basiretli ve kifayetli bir uyanık kütlenin de ağır basması ihtimali kalmamıştı.” (s.147).

Feyzini Kenan Rifai hazretlerinden alan Samiha Ayverdi tasavvuf konusunda oldukça hassastır. “Tasavvuf nedir? Diye sorulsa, bu suali karşılamak hiç de zannedildiği kadar kolay olamaz. Zira tasavvuf bir zıtlar abidesi olan insan bünyesini ruhen de yekpareleştirerek bütünlüğe götüren yoldur. Bütünün zırhı içine ise ne cennet iştiyakı ne cehennem korkusu ne mevki, ne para hırsı, kinler, düşmanlıklar, menfaate dayalı dostluklar girebilir. Çünkü bütün bunlar insanoğlunun deruni vahdetini zedeleyen nefsanî hançerlerdir. Görünüşte küçük hakikatte ise büyük olan insanın, yaradılışındaki gaye vahdettir, vahdete ulaşmaktır. Bu yekpareliği ise ancak müşterek manevi değerler meydana getirebilir. Bu köprü kurulmadıkça da ne ferden ferde ne de cemiyetten cemiyete birlik ve asayiş meydana gelebilir.” (s.189).

Samiha Ayverdi, eğitim konusunda da kafa yormuş tespit ve tavsiyelerde bulunmuştur. Eğitim yoluyla nesillerimizin kazandıracığı mili şuuru önemser. Bu konuda tavsiyelerde bulunur. “Maariften ne beklenir? En azından:

Kültür ihtilal ve enflasyonlarının süngüsü ile delik deşik edilen Türk dilinin, Türk tarihinin ve Türk imanının akan kanlarını durdurmak. (s.235).

Diğer maddeleri buraya almak istemedim onun yerine eğitimin temel taşı olan öğretmenlerimize yönelik tespitlerini almak ve sizleri düşünmeye davet etmek istiyorum.

“Öğretmenlerimizin maruz bulunduğu maddi-manevi zorlukların, aksaklıkların, eksikliklerin giderilmesi. (yarım pabuçla yarı aç yarı tok otuz saat ders veren öğretmenin nisbi bir refaha kavuşturulması. Lojman temini. Öğrenci kâğıdı okumaktan kitap hatta gazete okumaya fırsat bulamayan bu mağdur zümreye devletin el uzatıp maddi refahına muvazi olarak çeşitli seminerlerle bilgi dağarcığının zenginleştirilmesi.)” (s.239). Bugün gelinen noktada elbette pek çok şey yapılmış önemli mesafeler kat edilmiştir ancak Ayverdi’nin tespitlerinden önemli bir kısmı çözüm beklemektedir.

Samiha Ayverdi’nin Türk’ün irfanına, zarafetine hayranlığı çok büyüktür. Onun, geçmişten getirdiğimiz ve kökleri çok sağlam olan bu medeniyetin zaman zaman sekteye uğrasa da bir gün şahlanacağına inancı tamdır. “Müslüman Türk, irfan sahibi idi. İrfan da ne ki, dersek, bir milletin, iman ve tarih yayığında asırlar boyu döve işleye meydana getirdiği deruni zarafet, incelik ve medeniyetin parlak terkididir. İşte bu terkip, insanoğlunun elinden, dilinden söz ve davranış olarak taşınan bir müstesna verim, iç bünyenin sermaye ve zenginliği denilebilir... Türk cemiyeti şehirlisi ile köylüsü ile öyle insanlar topluluğu idi ki Allah korkusu deyince, hatırlarına cehennem gibi, azap gibi, kahr gibi endişeler gelmez, haşyetullah denen ilahi heybet, saygı ve ürperişlerin sevgi dolu neşvesi gelirdi.” (s.286).

Tekrar bu irfanı yakalamak ve Yunusvari

Sırat kıldan incedir kılıçtan keskincedir

Varıp onun üstüne evler yapasım gelir

demek mümkündür, bu ruh Türk milletinde vardır.

Samiha Ayverdi, Bağ Bozumu, Kubbealtı Neşriyat, İstanbul 2005, s.296.

BANA DÖNDÜĞÜN GÜNÜ

"Çocuklar gibi şendim" içime düştüğünde,
Şu ürkek yüreğimde aşka dönüştüğünde.

Unutamıyorum hiç ne bu günü ne dünü,
Nasıl da ağlamıştım senin gittiğin günü.

Öksüz kardelenimsin, hem ızdırap çiçeğim,
Hasretini sal gelsin, yudum yudum içeğim .

Pişman olurda birgün geri dönersen eğer,
Bir konca tebessümün kalan ömrüme değer.

Bu can nasıl katlanır ben nasıl dayanayım,
Dertler kan revan olmuş hangisine yanayım .

Hiçmi hüzünlenmedin dolanıp gel yakına,
Gözlerine sürme çek ak ellerine kına.

Hayalin avutmuyor düşlerim kırık dökük,
Kaderim böyle imiş ondandır boynum bükük.

Gelir diye gönlümü herdem oyalıyorum,
Gittiğin günden beri uykusuz kalıyorum.

Ah keşke bağışlayıp hatalarını silsem,
Çifte kurban adarım döneceğini bilsem.

Sevdâ zannettiklerim bir oyun imiş adı,
Aşk diye tutduğum hep hüsrana uğradı.

Derbederim sayende acınacak halim var,
İster gel ister gelme benden geçti güzel yâr.

Kimseye diyemedim bırakıp gittiğini,
Hemi beni bitirip hem hendin bittiğini.

Yanan sevda od'unun ansızın söndüğünü,
Mîlâd kabul ederim görürsem döndüğünü.

Halit BELGELİ / Ben bir hiç'im

Çanakkale Savaşları; ana hatlarıyla I. Dünya Savaşı'nda İngiltere ile Fransa'nın öncülüğündü İtilaf güçlerinin deniz ve kara harekâtlarında Türk Ordusu karşısındaki yenilgileridir. Bu savaş, Türk ve dünya tarihinin en önemli savaşlarından oluşu yanında sonuçları bakımından da büyük önem taşımaktadır. Anlatılmakla bitmeyecek çetin savaş, 18 Mart 1915'te kazanılan zafer, Çanakkale'yi destan yapan ruh, şehit sayımızın çokluğu, birbirinden muhteşem kahramanlık örnekleri, imparatorluktan millî devlete geçişte ve Mustafa Kemal'in Atatürk oluşunda önemli bir aşama oluşu gibi unsurlar Çanakkale Zaferi'ne daha geniş anlamlar kazandırmıştır. Bütün değer, anlam çerçevesi ve özellikleri ile Çanakkale Savaşları edebî eserlere kaynaklık etmiştir.

Çanakkale Savaşları; şiir, hikâye, tiyatro, roman, hatıra, makale, menkıbe, destan, efsane, gezi, inceleme, röportaj, mektup gibi edebiyatın her türünde varlığını hissettirmiştir. Şair ve yazarların değerlendirmeleri dışında, pek çok gazete ve dergi de Çanakkale hakkında şiirler ve yazılar yayımlamıştır.

Çanakkale Savaşı devam ederken; Karargâh-ı Umumi İstihbarat Şubesi Müdürlüğü, İstanbul'da bulunan şair, yazar ve güzel sanatlar mensuplarına 1915 yılı haziran ayında bir tezkere gönderir. Enver Paşa bu tezkerede; davetlilere harp sahalarını gezerek duygularını halka ve gelecek nesillere anlatmalarını teklif eder. Ağaoglu Ahmed, Ali Cânib (Yöntem), Orhan Seyfî (Orhon), Enis Behiç (Koryürek), Celâl Sâhir (Erozan), Hıfzı Tefvîk (Gönensay), Hakkı Süha (Gezgin), Ömer Seyfeddin, Mehmed Emin (Yurdakul), İbrahim Alâeddin (Gövsâ), Hamdullah Suphi (Tanrıöver), ressam Çallı İbrahim, ressam Nazmi Ziya, musikişinas Rauf (Yekta), Yusuf Râzî Bey vd. sanat adamlarından oluşan heyet 11 Temmuz 1915'te İstanbul'dan ayrılarak Çanakkale cephesini gezdikten sonra, 23 Temmuz 1915'te İstanbul'a döner. Heyet mensupları, İstanbul'a döndükten bir gün sonra, 24 Temmuz 1915 tarihli Sabah gazetesinde, orduya, "Hitâbe-i Şükran" başlıklı bir beyanname yayımlarlar. Bu beyanname, Çanakkale'nin cesur müdâfilerine karşı milletin ebedî bir şükran duyduğu dile getirilir. Ayrıca o sanat adamları savaşla ilgili duygu, düşünce ve gözlemlerini çeşitli şiir ve yazılarla dile getirmişlerdir. O heyette yer alan Ali Cânib (Yöntem), savaş ile ilgili gözlemlerini Yeni Mecmua'da yayımlanan "Seddülbahir Grubunu Ziyaret" (4-5 Temmuz 1915) başlıklı yazısında anlatır. 1918 yılında Yeni Mecmua'nın Çanakkale Savaşları Özel Sayısı bu sahada görülen ilk eserlerdendir. Ruşen Eşref'in Çanakkale'de savaşmış üç er, iki subay ve Mustafa Kemal ile yapmış olduğu mülakatlar da türünün konusu bakımından ilk örneğidir. Nihal Atsız'ın sekiz arkadaşıyla birlikte 3 Ağustos 1933'te Çanakkale'ye yaptıkları geziyi anlattığı Çanakkale'ye Yürüyüş adlı eseri, Çanakkale şehitlerinin bütün yurtta ve resmî törenlerle her yıl anılması gerektiğini gündeme taşıması bakımından önemlidir.

Devrin yazarlarından Yahya Kemal, İbrahim Alâeddin, Yakup Kadri, Nurullah Ataç, Yusuf Ziya Ortaç, Hamdullah Suphi, Falih Rıfkı, Hakkı Süha vd. ile daha sonraları savaşa dair yazıları kaleme alan pek çok yazar Çanakkale ruhunu canlı tutmaya çalışmıştır.

Çanakkale Zaferi'ni konu olarak işleyen eserlerin başında şiir gelmektedir. Savaş sırasında ve savaştan sonra Çanakkale konusunu işleyen bazı şairler ve şiir başlıkları şöyle: Mehmed Emin Yurdakul-Ordunun Destanı, Sultan V. Mehmed Reşad-Çanakkale Gazeli, Abdülhak Hamid Tarhan: İlham-ı Nusret, İbrahim Alâeddin Gövsâ - Çanakkale İzleri, Faik Âli (Ozansoy)-Kal'a-i Sultâniyye Müdâfilerine, Mehmet Fahri-Çanakkale Hücumu, Yusuf Ziya Ortaç-Akından Akına, Mehmet Âkif Ersoy- Çanakkale Şehitlerine, Halit Fahri Ozansoy-Yıldızların Hediyesi, Yahya Kemal Beyatlı -V. Mehmet Reşad'ın Çanakkale Gazeline Tahmis, Ziya Gökalp-Çanakkale, Ali Ekrem Bolayır-Şehit Oğlum, Faruk Nafiz Çamlıbel-Çanakkale, İdris Sabih-Kardeşime, Necmettin Halil Onan-Bir Yolcuya, Enis Behiç Koryürek-Çanakkale Şehitliğinde, Fazıl Hüsnü Dağlarca-Çanakkale Destanı, Ârif Nihat Asya- Bir Bayrak Rüzgâr Bekliyor, Halide Nusret Zorlutuna-Geçilmez Bu Zorlu Geçit, Haluk Nihat Pepeyi-Çanakkale Destanı, Behçet Kemal Çağlar (Ankaralı Aşık Ömer mahlasıyla)- Çanakkale Destanı, Osman Atilla-Demirden Kavî, Zeki Ömer Defne-Ulu Sabah, Baha Vefa Karatay-Çanakkale'yi Ziyaret, Özbek İncebayraktar-Atatürk Çanakkale'de, Fahri Ersavaş- Çanakkale

Destanı, Halil Soyuer-18 Mart, Mehmet Zeki Akdağ-Çanakkale Geçilir mi?, Nurullah Genç-Çanakkale/Her Şey Yanıp Kül Oldu...

Hikâye türünde de önemli örnekler var. Hikâye yazarlar ve yazdıkları hikâyelerin isimleri: Halide Edip- Işıldak'ın Rüyası, Seyyid Onbaşı; Ömer Seyfettin- Müjde, Çanakkale'den Sonra, Kaç Yerinden, Bir Çocuk Aleko; Reşat Enis Aygen-Talkın; Aka Gündüz-Demirel'in Hikâyesi; Ahmet Hikmet-Sünbül Kokusu; Fahri Celâl Göktulga-Mustafa'nın Hilesi, Düşmana İpucu Veren Eşek, Keloğlan Çanakkale Muharebelerinde; Kenan Hulusi Koray - Burmalı Apolet; Hüseyin Rağb-İki Lâlenin Hikâyesi; Emine Semiha-Bir Damla Kan, Bir Damla Göz Yaşı; Turgay Anar- Çanakkale Savaşı Hikâyeleri...

Tiyatro türünde eser veren belli başlı yazarlar ile eserlerinin isimleri de şöyle: Abdulhak Hamid Tarhan-Yadigâr-ı Harb, Mithat Cemal Kuntay- Yirmi Sekiz Kanun-i Evvel, A. Fahri- Solgun, Faik Ali Pâyıtaht'ın Kapısında, Bulgurluzade Rıza- Caniler Saltanatı, Muhiddin Mekki- Vatan Daha Güzel, Aka Gündüz -Muhterem Katil, Muhittin Baha- Halife Ordusu, Abdulhalim Hadi- Şefika, Reşat - Çanakkale Muharebesi, Lütfi Özdemir- Çanakkale, İbrahim Keskin- Çanakkale Bir Destandır, Rahmi Özen- Çanakkale Diye Diye...

Çanakkale konusu roman türünde karşılığını geç bulur. Halide Edip-Ateşten Gömlek, Kalp Ağrısı, Zeyno'nun Oğlu; Peyami Safa- Mahşer, Dokuzuncu Hariciye Koğuşu; Reşat Nuri- Mehmetçik (tefrika halinde yazılmış ve tamamlanmamış bir roman); Yakup Kadri- Kiralık Konak, Sodom ve Gomora, Yaban; Ahmet Hamdi Tanpınar- Sahnenin Dışındakiler; Bekir Büyükarkın-Gün Batarken; Kemal Tahir- Bir Mülkiyet Kalesi; örneklerinde olduğu gibi yazarlar, romanlarında sadece Çanakkale'den bahsetmişler ancak müstakil bir konu olarak ele almamışlardı. Çanakkale konusunu ilk kez Mustafa Necati Sepetçioğlu; Ve Çanakkale 1 /Geldiler (1989)- Ve Çanakkale 2 /Gördüler (1989)- Ve Çanakkale 3 /Döndüler (1989) üçlemesiyle ele almıştır. Mustafa Necati Sepetçioğlu'ndan sonra Çanakkale konulu belli başlı roman yazarlar ve eserleri şunlardır: Mehmet Niyazi-Çanakkale Mahşeri, Serpil Ural-Şafakta Yanan Mumlar, Rahmi Özen- Zülüm Dağları Aşar /Çanakkale İçinde, Buket Uzuner-Uzun Beyaz Bulut /Gelibolu, İsmail Bilgin: Çanakkale'ye Gidenler/Şu Boğaz Harbi- Safiye Hüseyin/ Çanakkale'nin Kadın Kahramanı-57. Alay Çanakkale- Gelibolu/Yenilmezlerin Yenildiği Yer, Sezen Özol-Çanakkale Askerine Rütbe Gerekmez, Sevinç-Salim Koçak -Çanakkale'de Çocuklar da Savaştı, Turgut Özakman-Diriliş /Çanakkale 1915, Hasan Basri Bilgin- Çanakkale'de Dehşetin Adı, Mehmet Kaplan- Tarihe Sığmayan Destan Çanakkale, Leyla Yıldırım: Komutanların Yazgısı /Orada Herkes Ölüyor-Komutanların Yazgısı /Git Ama Sakın Ölme-Komutanların Yazgısı /Tutulmayan Sözler, Tufan Gündüz -Nisanın İki Günü, Nazım Dündar Sayılan-Çanakkale'de Üç Yüzbaşı, Hasan Bildirki- *Koçaklar 1915/Çanakkale*, Ali Erkan Kavaklı-**Matarama Kan Doldu**, Hakan Gezik-Gelibolu Cehenneminden Mektuplar/Buz Yarası, Yılmaz Gürbüz -Çanakkale Yanarken...

Çanakkale Savaşı ve zaferi, çok sayıda esere konu olmasına rağmen; savaşın boyutu ve zaferin önemine göre yeterli değildir. Çanakkale ruhunun yaşaması ve her neslin o ruhu içinde duyması için konunun daha çok işlenmesi gerekir.

MEHMET'İM

Vatanı uğruna verir canını
Çağ açıp çağları yıkan Mehmet'im
Tarihe yazdırır Türk'ün şanını
Haykırp dağlara çıkan Mehmet'im

Türk'ün akıbeti olsa da yaman
Bin yıldır namerde etmedik aman
Zulmeti boğarken ruhlarda iman
Şimşeksin göklerde çakan, Mehmet'im

Çelikten göğsünü sipere yasla
Yeter ki Rabbine sarıl ihlasla
Çiğnetme yurdunu düşmana asla
Kudrettir kanında akan Mehmet'im

Dillere destandır bu güzel vatan
Kıtadan kıtaya hükmetti atan
Şehittir toprağın bağrında yatan
Kahrolsun kem gözle bakan Mehmet'im

Söyler türkümüzü anamız bizim
Gül kokar ellerde kınamız bizim
Bir cennet bahçesi sılamız bizim
Bayrağı göğsüne takan Mehmet'im

Hazani' yem talan etmem bu yurdu
Resulüm ne güzel asker buyurdu
Ata'mız ebedi bir devlet kurdu
Koskoca cihanı yıkan Mehmet'im

Mustafa Ferit YILDIZ

SES

Bir ses geldi uzaklardan
Kızım!..

Sızım!..
Titredi göğüs kafesim
Yüreği buruk, can içinde can...
Durdu nefesim
Can!
Heyecan üstüne heyecan...

Uçtu yaprakları bir gelinciğin
Sonra sekti yüreğimden bir ceylan
Doğdu ansızın güneşim
Yıllanmış özlem şafaklarından...
Mavi..
Mavi sisler arasında
Minicik bir el terledi şefkatli avuçlarda
Ve bir bebek
Sımsıkı bir çocuk kucağında...

Sen mi geldin baba!
Gördüm seni bahçe kapısında
Yine sessizce gülümsedin eskisi gibi
Nasıl da uzaktasın
Küçücük bir karaltı gibi
Yoksa...
Yoksa sen miydin saçlarımı okşayan
Yanımda mısın baba
İnan dağları hissettim ardımda
Bir an bulutlar gibi gölgeni yanımda...

Özledim!..
Çok özledim
Ağustosta sahrada kalmış bir çiçek gibi...
Götür
Götür beni yemyeşil vahalara
Hatta yıka sen kokulu yağmurlarda
Koşup koşup atlayım yine boynuna
Kalsa da vuslatlar siyah beyaz bir tabloda
Olsun
Bir güven gökyüzünde, gökkuşağı tonunda

Güneş el ayak çektiği zaman
Sen doğardın batan akşamlarıma
Beyaz mintanında haziran kokusu
Şubat soğuğu siyah paltonda
Ayazı taşırdın bazen boynunda
Bazen de güneşi güleç yüzünde
Yağmurlar yaren şimdi gözyaşlarıma
Önceleri dimdik dağlar arkamda
Şimdi sen uzak dağların arkasında...

Saçı örgülü kızlar çiziyorum bulutlara
Dağların ardından görürsün diye
Bir ceylan bırakıyorum içimden güneşin düştüğü
ufuklara
Gözlerinde beni görürsün diye
Buruk sevdalar yüklüyorum siyah kuşların kanatlarına
Matem diyarından selam götürsün diye...

Çilekli şekerlerim bayram gülümseyişlerimde
Okşasam yine yanaklarını
Kalsa tütün kolonyası ellerimde
Baba!..
Yaşıyorum işte yaşamak denirse
Hem sessiz
Hem sensiz
Günsüz, güneşsiz ve gölgesiz...

Ergün BİLGİ

Saygıdeğer okuyucular, Mavi Sürgün dergisinin bu sayfasında sizlerle beraber olacağız. Heybemde biriktirdiğim anılarımı ve hikâyelerimi samimi bir şekilde, sohbet havası içinde paylaşacağım.

Neden “Heybemden Taşanlar”? Ben Erkilet’in Taşhan köyünde doğdum, çocukluğumu orada yaşadım. Anılar da orada heybeme doldu.

Köylerde yaşayanlar bilirler. İki şeyleri çok önemlidir. Birisi eşekleri, ikincisi ise heybeleri. Bağa, bahçeye, tarlaya eşekle gidilir. Eşeğin sırtında da mutlaka bir heybe olur. Giderken azıkları, kullanılacak küçük aletleri konulur heybeye. Dönerken de; tarlada, bağda, bahçede yetişen toplanan ürünler konulur. Anlayacağınız, köylü heybesiz yola çıkmaz.

Çeşit çeşit heybe vardır. Küçük ve hafif yüklerin konduğu küçük heybeler. Genellikle bunlar, çocuklar içindir. Yaygın olarak kullanılan heybeler ise, orta büyüklükteki heybelerdir. Herkes bunları kullanır. Bir de büyük heybeler vardır. Onlara hurç adı verilir. Büyük sepetler, daha ağır yükler, onlarla taşınır. Genellikle heybeler, çadır kumaşı gibi sağlam kumaşlardan yapılır. İki tarafında iki gözü ve omuza alınabilecek atkısı olacak şekilde düşünülür.

Ama bir de evlerdeki ıstarlarda dokunan heybeler vardır. Yün iplerden kök boyalarla rengârenk ve muhteşem motiflerle süslü heybeler vardır. Böyle heybeler ailelerin statüsünü de gösterir. Yoksul ailelerin heybeleri daha sade basit iken, varlıklı ailelerin heybeleri el dokuması, motiflerle süslü, kenar dikişleri bile renkli ipliklerle işlenmiş şekilde olur.

Gelelim bizim heybelere.. Dedeme Karamolla derlerdi. Hatırı sayılır, sofrası herkese açık birisi idi. Yıllarca muhtarlık yapmış, misafirler ağırlamış. Bütün çevre köyler tanır, saygıyla karışık biraz da korku duyuyorlardı.

Böyle birisinin heybeleri de basit olamazdı.

Bizim heybeleri kayadan oyma, in evimizdeki ıstarıda, anam ve Keziban amem dokurdu. Gökkuşağına benzer iplerle, kilim, çuval, şalvarlık kumaş ve heybeler dokurlardı. Ebem dokunan kumaşları renkli ipliklerle diker heybeler yapardı. Herkes bizim heybelere gıpta ile bakardı. Bizim hiç sade kötü heybemiz olmadı.

Size içim cız ederek bir şey söyleyeceğim. Bütün bu güzel çuvallar, heybeler, yorganlar ve minderler biz şehire göçtükten sonra, o in evde kaldı. Çürüdü, yok oldu. Ne yazık ki kıymetini bilemedik.

Esas anlatacağım, heybeyle ilgili iki travmamın olması. Şimdi gülümseyerek hatırlasam da, bunlar hayatımda çok önemli.

Biz yedi sekiz yaşına geldiğimiz zaman her türlü sorumluluğu alır bağa, tarlaya tek başımıza giderdik. Bizden genellikle elma armut zamanı, olan meyveleri getirmemizi isterlerdi. Heybemizi kaptığımız gibi, eşeğe biner bağa giderdik. Dalları sallar, dökülen meyveleri heybelere doldururduk. İşimiz bitince o heybeleri eşeğin sırtına yükleme serüveni başlardı. Eşeği yanaştırırım, dizimin üstüne gelerek önce sırtıma almaya çalışırım. Gücüm yetmez, eşek durmaz. Bir kerede olmaz. Bir daha, bir daha...

İkinci travmam ise şehire geldikten sonra, ortaokul ve lise yıllarıma ait. Şehirde okurken bekar evinde kalırdık. Üç ayrı amemin oğulları ile birlikte. Hafta içi okuyan okuluna gider, çalışan işine. Hafta sonu ise, köye giderdik. Köye giderken de haftalık erzaklarımızı getirdiğimiz heybeleri otobüs durağına sırtımızda taşırdık. Okuldan bir arkadaşım göreceğim diye aklım çıkardı heybeyi taşıırken. Kimseye görünmemek için ara sokaklardan gider, yolumu uzatmayı göze alırdım. Şimdi düşünüyorum da ne kadar anlamsız duygular yaşamışım. Övünülecek şeyleri kendime kompleks hâline getirmişim.

Bu günlük bu kadar. Yeni bir sohbette buluşmak üzere hoşça kalın.

DÜNYA UTANSIN

Ey insanođlu sana da bana da peygamberden yadigâr
Canlıya değer vermek, empati yapmak, kendi canın kadar

Ruhum bana sırdaş olup, sürekli secdeye serileydim
Atiyi karartan bu cehalet günlerini görmeyeydim

Haksızlık, hırsızlık, arsızlık yaşamda sürekli arttıkça.
Ölümü özlüyor insan her gün, yaşananlara baktıkça

Kızlara eğitim yok, çocuk yaşta evlenmesi eziyet değil mi?
Evliyken boşanana intikam diye ölüm hak gelir mi?

Savaşlar, afetler, dolandırıcı ve caniler katletti.
Dünyada vicdan, ar yok oldu, ay bile güneşi fethetti

Masumlara kanat germeyen yaşadığını da sanmasın
Her yer kan çile, acı, İnsanlık Ölüyor, dünya utansın

Alaeddin İKİCAN

SEVDA

Baktıkça gözüne, yanar sönersin,
Vuslatı arayan, gönüldür sevda,
Yandıkça sevdaya, aşkla dönersin,
Yanıdayken bile, özlemdir sevda...

Baktığın her yerde, onu ararsın,
Gördüğün rüyadan, medet umarsın,
Yaşarken oynanan, büyük kumarsın,
Gönüllere yazan, kalemdir sevda...

Aşk dolu kalbinle, yanıp beklersin,
Saadet gününü, iple çekersin,
Yaralı bağrına, derdi eklersin,
Çaresiz kalmışa, çiledir sevda...

Uğruna ölümü, göze alsan da,
Har olmuş yürekte, cennet bulsan da,
İrem bahçesinde, sonsuz kalsan da,
Şu fani dünyada, hiledir sevda...

Recai KÜLLÜ

NEVRÛZ BAYRAMI

Rahmi ŞİRVAN

Bir milleti millet yapan unsurların başında, o milletin ortak kültürel değerleri gelmektedir. Bu değerlerin sosyal dokusunda, dinî inanıştan ve millî anlayıştan beslenen bayramların tartışmasız bir yeri vardır. Dinî ve millî bayramların içinde de Nevruz'un özel bir önemi vardır.

Farsça birleşik bir kelime olan nevrûz, “yeni gün” anlamına gelmektedir. Bugün, güneşin Koç burcuna girdiği gün olup milâdî 21 Mart'a, Rûmî 9 Mart'a rastlamaktadır. 21 Mart, On İki Hayvanlı Türk Takvimi'nde yeni yılın ilk günü, Celâlî Takvimi'ne göre de yılbaşısıdır.

Nevruzun kökeni ve kime ait olduğu hakkında kesin bir bilgi yoktur ancak Türk toplumlarında iki ana dayanağı vardır.

Orta Asya'nın çetin tabiat şartlarında yaşayan Türkler, şiddetli geçen kışın yerini bahara bırakmasını bir bahar bayramı olarak kutlardı. Daha sonraları bu kutlamaya Ergenekon'dan çıkış da eklendi. Ergenekon Destanı'na göre; Göktürkler, düşmandan korunmak için “Ergenekon” adını verdikleri bir yere yerleşirler. Ergenekon'da 400 yıl yaşadıkları sonra demir dağları eriterek oradan çıkmayı başarırlar. Göktürkler, Ergenekon'dan çıktıkları bugünü bayram günü olarak kabul etmişlerdir. Her yıl o gün gelince büyük törenler yapmaya başladılar. Tabiatın kıştan kurtulduğu günün başlangıcı ile Türklerin istiklâllerini ilân ettikleri gün 21 Mart'a tekabül ettiği için bu çifte bayram Nevruz Bayramı olarak kutlanmaya başlanmıştır.

Türk-İslâm toplumlarında bugünün anlamı pek çok inanış, olay ve olgu ile de zenginleştirilerek gelenekleştirilmiştir. Bu inanışlara göre; Dünya kuruluşunu bugün tamamlar. Bugün Âdem Peygamberin ve ilk insanın yaratıldığı gündür. Nuh Peygamberin Tufandan sonra karaya çıktığı gün olarak kabul edilir. Hz. Ali'nin doğduğu, halife olduğu ve Hz. Fatma ile evlendikleri gün olduğuna inanılır. Hacı Bektaş-ı Veli'nin Anadolu'ya gelişinin ilk günüdür. Böyle çeşitli anlamlar yüklenen Nevruz Bayramı; İran'da, Kafkasya'da, Balkanlar'da, Orta Asya'da ve Anadolu'da kendine has gelenekleşen yapılarıyla değişik biçimlerde kutlanmıştır. Her toplum, zaman içinde meydana gelen değişiklikleri de katarak mahallî motiflerle beslemiş ve böylece Nevruz'un bayram olarak devamlılığını sağlamıştır.

Nevruz, bütün Türk topluluklarında birlik ve beraberlik rûhunu oluşturan bir bayram olma özelliğiyle geliştirilmiştir. Türk Devlet ve topluluklarının kutladıkları tek ve ortak millî bayram olması bakımından geniş topraklara yayılan ve aralarında asırlarca hasret rûzgârı esen Türk topluluklarının vuslat günü de olmuştur. Türkler arasındaki edebî ve ebedî mirastan hisse alarak bugünü değerlendirme fırsatı tanımıştır. Ferdi toplumla kaynaştırmış ve yeni bir terkibe ulaştırması sebebiyle özel bir önem de kazanmıştır. Zaman zaman amacından saptırılmaya çalışılan Nevruz kutlamaları, köklü geleneği sayesinde her şeye rağmen çizgileriyle korunabilmiş; kutlamalara, çeşitli etkinliklerle de canlılık kazandırılmıştır.

Nevruz anlam ve önemine uygun olarak hayatın hemen hemen her alanına nüfuz ettirilmiştir. Mesela; güzel bir çiçeğe ad olarak seçilmiş, Anadolu da kız çocuklarına isim olarak takılmış, birçok yerin adı olarak belirlenmiş, Nevruz Makamı ile müzik alanına taşınmış, dergi adı olarak da kullanılmıştır. Manisa'daki mesir şenlikleriyle kaynaşması da ayrı bir zenginliğin göstergesi olmuştur. Ayrıca; Divan Edebiyatı'nda şairler, Padişahlara Nevruz günleri “nevruziye” adı verilen kasideler sunarlardı. Bu kasidelerde ağaçların yeşermesi, çiçeklerin açması, havanın ısınması gibi konulara yer verilerek bayramın coşkusu işlenmiştir.

“Degil ebr-i bahârın sâyesi sultân-ı nevrûzun
Felek kurdu bu mevsimde otâğın bûstan üzre”

(Sünbülzâde Vehbi)

Türk tarihinin bilinen en eski bayramı olan Nevruz Bayramı, dayandığı esaslar ve sahipleniş biçimiyle sonsuza kadar Türkler'in millî bayramı olarak sosyal hayatımızdaki yerini almıştır. Bize düşen görev de Nevruzun tarihi gelişimi sürecinde kazandığı millî birliğin ve dayanışmanın vesilesi olan değerlere uygun olarak onu yaşamak ve yaşatmaktır.

ESKİ RAMAZANLAR

Çocukken her şeyde farklılık vardı,
Eski Ramazanlar başka güzeldi.
Tuhaf bir heyecan, coşku sarardı,
Eski Ramazanlar başka güzeldi.

Evler neşe ile dolar da taşar,
İftara hazırlık sabahtan başlar.
Mutfakta yaşanır tatlı telaşlar,
Eski Ramazanlar başka güzeldi.

Ocağa kazanla yemek vurulur,
Vakit yaklaşınca sofraya kurulur.
Dört gözle ezanın vakti sorulur,
Eski Ramazanlar başka güzeldi.

Yemektir, çorbaydı, tatlıydı derken,
Masamız dolardı iftar ederken.
Lokma yenilmezdi, aç komşu varken,
Eski Ramazanlar başka güzeldi.

Nefsi susturmaktır iftarın aslı,
Hemen arkasından başlar çay faslı.
Ağızlar hep tatlı, sohbetler süslü,
Eski Ramazanlar başka güzeldi.

Akşam namazıyla borcu öderdik,
Vakit gelir, teravihe giderdik,
Bazen müezzinlik bile ederdik,
Eski Ramazanlar başka güzeldi.

Sevinçten sahura kadar yatmazdık,
Sahuru yerdik de oruç tutmazdık.
Onu da kimseye belli etmezdik,
Eski Ramazanlar başka güzeldi.

Değişik çalardı sahur davulu,
O hoş âhengiyle etkiler kulu.
Her gün görmek için beklerdik yolu,
Eski Ramazanlar başka güzeldi.

Çocuktuk; kaygıdan, tasadan uzak,
Keşke şimdi yine bir çocuk olsak.
O güzel günleri yeniden bulsak,
Eski Ramazanlar başka güzeldi.

Böyle geçer on bir ayın sultanı,
Pazarören ERBABI'nin vatanı,
Hiç unutmaz toprağında yatanı,
Eski Ramazanlar başka güzeldi.

OZAN ERBABI

ÜÇ KAPI, ÜÇ RUBAİ

"Ruh-u beşer", "kâlb-i insan"
"Alâka"yla sever durur
Keşmekeş ve de perişan
Sevgi, şefkat arar durur
"Ruh", her şey'le "alakâdar"
Muhabbet'le buluşmuştur
"Rahm"e saplı "alak" kadar ^{alak 2}
Bu dünya'ya tutunmuştur ..

"Dağ câmiyeti" etraflı
Cüssesiyle sınırlı'dır
"Kuş câmiyeti" kanatlı
Ulaştığı yer kadar'dır
"İnsan câmiyeti" güzel ^{kalem 4}
"Ahsen-i takvim" edeb'i
"Nüsha-i câmia" özel
Bir tek insan "tanır" Rab'bi ..

Dikkat et! sonuç büyük 'se
Ö'nun sebebi küçük tür
Eğer sonuç çok küçük 'se
Ö'nun sebebi büyük tür
Kararı veremez isen
Kararı verir "müstâfi"
Yaşam'a çok sebep varken
Ölüm'e tek sebep "kâfi"
"An"lık kararların olsun
"Kader", plân'ları sevmez
Küçük "sebeb"lerin olsun ^{tekâür 1}
Büyük "plân", sonuç vermez ..

Serdar SAVAŞ

UYUMAK İSTİYORUM

Yorgun ruhum belki dinlenir diye
Derin derin uyumak istiyorum
Örs düşmüş göz kapaklarım üstüne
Derin derin uyumak istiyorum.

Yaşanmışlığı geçmişi unutup
Geleceği bir kenara koyup
Sırtımdaki yüklerimden kurtulup
Derin derin uyumak istiyorum

Akmasın gözlerimden tek bir rüya
Tüllenmesin göz önümden bir hülya
Daha başımı koymadan yastığa
Derin derin uyumak istiyorum

Gece karanlık sarsın bedenimi
Yıldızlar ve mehtap örtsün üstümü
Bu gece durdurup çalar saatimi
Derin derin uyumak istiyorum

Hesaplarımı bırakıp dünümde
Sevilerimi uyutup gönlümde
Bir gece bir gece olsun ömrümde
Derin derin uyumak istiyorum

Ahmet Duran AKKUŞ

NE DEYİM

Bir sevdaya nice dağlar aşarken,
Yolu tüketmişim boşa koşarken.
Eller hanesinde yazı yaşarken;
Ben gönlümde esen kışa ne deyim.

Boşa gitmiş yorgunluğum sonun da.
Ondan arta ne kaldı ki yanında.
Uyum yoksa bedeninde ruhunda;
Ayaktan habersiz başa ne deyim.

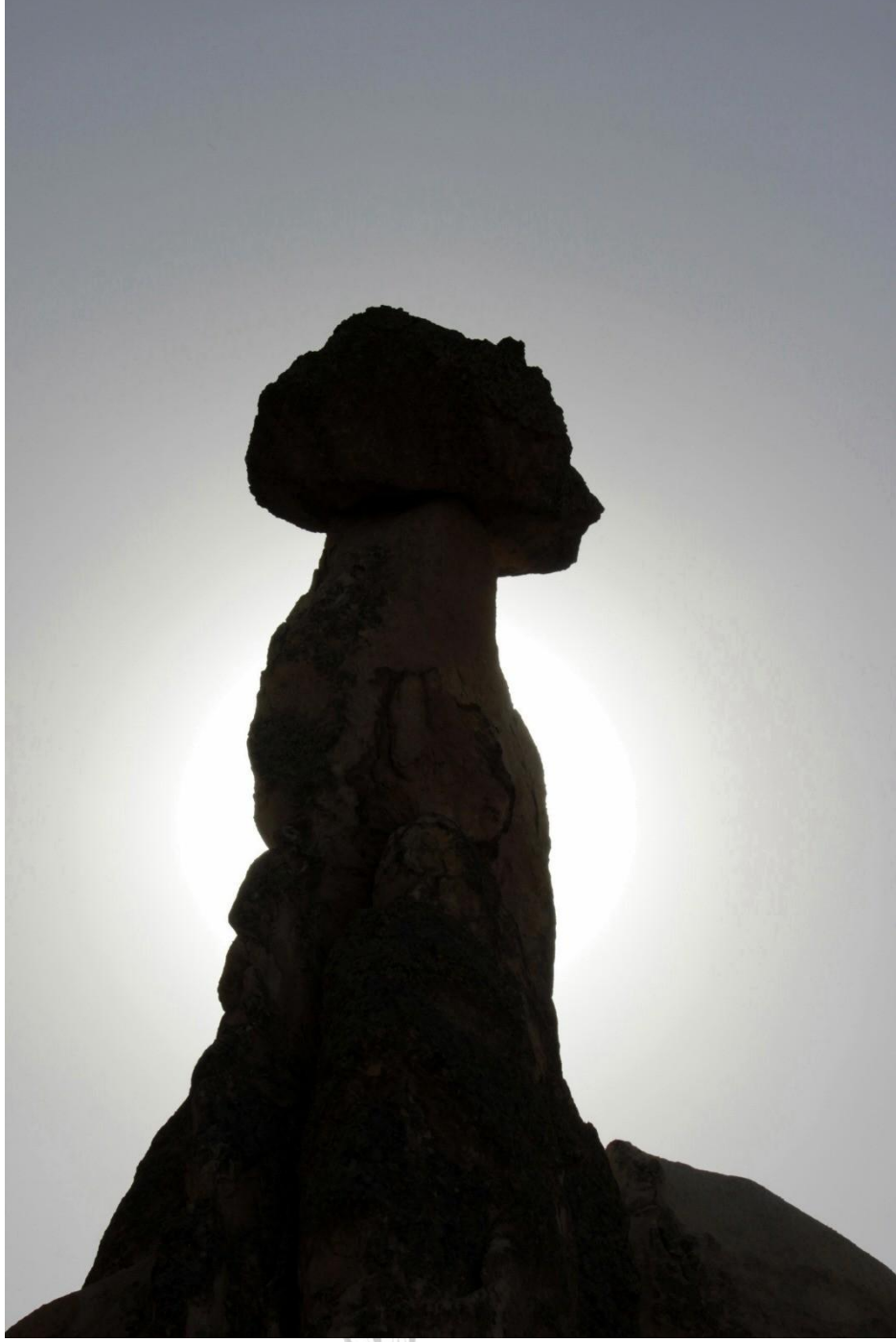
Her bir yeri çiçeklerle donatmış.
Bir kuru ağacı sana gül yapmış.
Mevlam her birini ayrı yaratmış;
Toprağa ne deyim, taşa ne deyim.

Her şey tastamam da kusur nerede.
Yapılacak ne kalmış ki sırada.
Ağzı başka burun başka havada;
Ela göz üstünde kaşa ne deyim.

Tanımam Ekici senin adını.
Almamış görürüm hayat tadını.
Dilerim inşallah, al muradını;
Yaşadıkça güzel yaşa ne deyim.

Murtaza EKİCİ

KAPADOKYA'NIN SESSİZ TANIĞI

Sanatçı Dursun ERKOK imzası taşıyan bu fotoğraf Bu peri bacası, yalnızca bir kaya değil; adeta bir kadın silueti gibi göğe uzanıyor. Alt kısmının dar, üst kısmının geniş olması, başı örtülü bir Anadolu kadınının zarif duruşunu andırıyor. Güneşin tam arkasında konumlanması, bu figüre ışıkla çevrelenmiş bir aura kazandırıyor — sanki doğa, bu kadını kutsuyor.

Kapadokya'nın binlerce yıllık tarihine tanıklık eden bu kaya, zamanın ve rüzgârın şekillendirdiği bir doğal heykel gibi. Kadın figürüyle özdeşleşmesi, bölgenin annelik, üretkenlik ve sabır gibi değerlerini simgeleyen bir anlatı sunuyor.

HOCA NASREDDİN

H. GÜRPINAR - 2026

ESSEKÇE

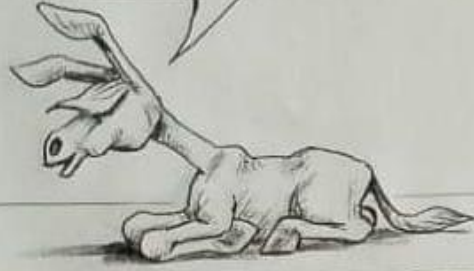
YAZIP ÇİZEN

H.GÜRPINAR 2026

ABI LAN!..
BEN KAF
DAĞINA
GİDECEM!

HAYROLA!.. KAF DAĞIN DA NE MOK
YİYECEM!..NEREDEN ÇIKTI BU?

BİLMEZMİSİN O DAĞ
ÇOK ESRARENGİZ İMİŞ

YAŞLI EŞEĞİM
ESRARINI BİLEMEM
AMA O BİR MASAL!

ABI SEN ÇOK CAHİL
KALMIŞSIN NE MASALI!
O BİR GERÇEK VE BEN
O DAĞA ÇI KA CA ĞİM

GEL LAN SİPA OĞLUM ÖNCE
ALFABEYİ Bİ OKU!.. SONRA
KİÇİNA GÜVENİYORSAN
ŞU BİZİM ERCİYESE
ÇIK DA GÖRELİM!?

GÖK BİLİMCİLER DÜNYA'YA
BENZEYEN SADECE 146 IŞIK YILI
UZAKLIKTA YENİ BİR GEZEĞEN
BULDU!... NE YANI BİZ;
MAVİ SÜRGÜN'Ü TAŞ DEVRİNDE
BULDUK! SONUÇTA...
OKUYABILDİK Mİ?

